

POLSKI ZWIĄZEK ŁOWIECKI

KULTURA ŁOWIECKA

ISSN 1429-2971

NR 89

2018

Biuletyn Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej

Po posiedzeniu Zarządu Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej Polskiego Związku Łowieckiego z Łowczym Krajowym Piotrem Jenochem i opiekunką Klubu Beatą Salą, Warszawa, 27 września 2018 r., fot. Liliana Keller

Posiedzenie Zarządu KKikŁ PZŁ z opiekunką Klubu Beatą Salą, Warszawa, 27 września 2018 r., fot. Liliana Keller

Z PRAC ZARZĄDU KLUBU KOLEKCJONERA I KULTURY ŁOWIECKIEJ PZŁ

W dniach 26 i 27 września br. na Nowym Świecie w Warszawie obradował zarząd Klubu. Pierwszego dnia spotkania po omówieniu bieżących spraw związanych z działalnością Klubu długo dyskutowano nad opracowaniem strategii zwiększenia aktywności KKiKŁ PZŁ. W następstwie burzliwej debaty opracowano i przyjęto szereg propozycji dalszej działalności Klubu i współpracy z ZG PZŁ. Kolejnego dnia w spotkaniu uczestniczyła Koleżanka Beata Sala – opiekun Klubu z ramienia ZG PZŁ, którą zapoznano z aktualną działalnością Klubu a przede wszystkim z wydawaniem i kolportażem Biuletynu „Kultura Łowiecka”, organizacją i udziałem w regionalnych imprezach łowieckich oraz przygotowaniem i prezentacją krajowych wystaw kolekcjonerskich takich jak dwie wystawy w Sejmie RP, podczas Targów Hubertus Expo w Warszawie lub długoterminowych wystaw w Gołuchowie, Kozłowie, Płocku czy w Zielonej Górze. Zarząd Klubu przedstawił również swoje propozycje i uwagi do opracowywanego Statutu PZŁ. Natomiast Koleżanka Beata Sala przybliżyła oczekiwania jakie ma Zarząd Główny PZŁ w dalszej współpracy z Klubem. Zaproponowała szereg ciekawych inicjatyw mających na celu promowanie w społeczeństwie szeroko rozumianej kultury łowieckiej.

Część tego spotkania swoją obecnością zaszczylił Łowczy Krajowy Kolega Piotr Jenoch. Członkowie zarządu przedstawili swoje propozycje dotyczące przygotowania i zaprezentowania wystawy podczas Ogólnopolskiego Hubertusa 20 października 2018 roku w Pułtusk. W wyniku dyskusji wspólnie ustalono, że z uwagi na specyfikę całości Hubertusa istnieje potrzeba zorganizowania wystawy na terenie Hotelu „Dom Polonii”. Uzgodniono, że tematem wystawy będzie kult św. Huberta i zaprezentowana zostanie przez okres minimum dwóch tygodni, a organizacją zajmą się Koledzy Bogdan Kowalcze i Leszek Szewczyk. Następnie omówiono dalszą współpracę Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ z Zarządem Głównym PZŁ.

Podsumowując dwudniowe zebranie Zarządu KKiKŁ PZŁ należy stwierdzić, że przed Klubem stają nowe zadania mające na celu propagowanie tradycji łowieckich oraz prezentowanie dorobku kulturotwórczego Polskiego Związku Łowieckiego.

Zarząd Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ

Podczas posiedzenia, wspólnie z Beatą Salą i Andrzejem Wierbieńcem omówiono zorganizowanie wystawy podczas Ogólnopolskiego Hubertusa w Pułtusk, fot. Liliana Keller

Pamiątkowe zdjęcie członków Zarządu KKiKŁ PZŁ z Aleksandrą Szulc i Krzysztofem Szpetkowskim z Komisji Promocji Łowiectwa NRL, fot. Liliana Keller

II MIĘDZYNARODOWA GALA MUZYKI MYŚLIWSKIEJ

Mariusz Oskroba
Oddział Legnicki
KKiKŁ PZŁ

II Międzynarodowa Gala Muzyki Myśliwskiej odbyła się 13 kwietnia 2018 roku w Operze Wrocławskiej, jej współorganizatorem był Oddział Legnicki im. Józefa Władysława Kobyłańskiego KKiKŁ PZŁ. Trzygodzinną prezentację muzyki myśliwskiej, sygnalistyki, również muzyki kameralnej i klasycznej muzyki operowej, w której wystąpiło ponad 160 wykonawców z Polski, Czech i Niemiec, przyjęto owacyjnie przez ponad 600 osobową widownię, w tym wielu myśliwych i sympatyków łowiectwa. W Gali udział wzięli:

- Reprezentacyjny Zespół Muzyki Myśliwskiej PZŁ,
- Chór Męski Zakonu Św. Huberta z Czech,
- Zespół Trębaczy Zabreh z Czech,
- Josef Hladik z Czech,
- Orkiestra Myśliwska „Blassergruppe” z Niemiec,
- Sudecki Chór Rogów Myśliwskich,
- Zespół Sygnalistów Myśliwskich „Leśna Brać”,
- Zespół „The Woods”,
- Zespół Sygnalistów Myśliwskich „TRYTON”,
- Zespół Muzyki Myśliwskiej „Akord Lasu”.

Koncert był kontynuacją I Międzynarodowej Gali Muzyki Myśliwskiej, która odbyła się 20 marca 2015 roku, również w Operze Wrocławskiej i została oceniona jako wyjątkowe wydarzenie w prezentacji muzyki myśliwskiej w naszym kraju.

Uczestnicy Gali w przerwie koncertu

ZEBRANIE ZAŁOŻYCIELSKIE ODDZIAŁU ROZTOCZAŃSKIEGO KKiKŁ PZŁ

28 lipca 2018 roku w przygranicznych, urokliwych Siedliskach w gminie Lubycza Królewska w tamtejszym Muzeum Skamieniałych Drzew odbyliśmy zebranie założycielskie Oddziału Roztoczańskiego KKiKŁ PZŁ w Tomaszowie Lubelskim. Na wstępie Janusz Siek powitał zebranych, nakreślił problematykę zebrania, po czym dokonano formalnego wyboru przewodniczącego i sekretarza obrad. Przewodniczącym został Janusz Siek, zaś sekretarzem Jerzy Garbacz. Następnie ustalono i przyjęto porządek obrad, jednogłośnie wybrano Zarząd Oddziału Roztoczańskiego KKiKŁ PZŁ w składzie: Liliana Keller – prezes, Jerzy Garbacz – sekretarz, Janusz Siek – skarbnik oraz Komisję Rewizyjną Oddziału: Maciej Morzyń – przewodniczący, Paweł Durkiewicz i Bogusław Łyszczarz – członkowie. Przyjęto wstępny program na najbliższy okres sprawozdawczy. Zaproponowano rozbudowę struktur Klubu o kolejnych członków, zwrócono uwagę na aspekt personalny potencjalnych kandydatów. Zaplanowano nawiązać stałą współpracę z Oddziałem Rzeszowskim i Województwa Lubelskiego KKiKŁ PZŁ. Ustalono, że wykonane zostaną pieczętki oraz oznaka oddziałowa, podjęto uchwałę o wysokości składki oddziałowej.

Janusz Siek
Oddział Roztoczański
KKiKŁ PZŁ

Prezes Krzysztof Oleszczuk przekazuje katalog wystawowy, fot. Liliana Keller

Klubowicze lubelscy i roztoczańscy przy pomniku upamiętniającym królewskie łowy, fot. z archiwum OR KKiKŁ PZŁ

W gościnie u lubelskich Klubowiczów, fot. Liliana Keller

Oddział Roztoczański Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ liczy 15 członków, z tego 10 członków rzeczywistych: Paweł Durkiewicz, Jerzy Garbacz, Liliana Keller, Bogusław Łyszczarz, Krzysztof Mazur, Piotr Mazur, Maciej Moryń, Piotr Olszówka, Marian Ozimek, Janusz Siek oraz 5 członków stowarzyszonych: Stanisław Gawryś, Zbigniew Grygiel, Mirosław Golański, Mariusz Lewko i Jacek Szczepański.

W zebraniu uczestniczył zaproszony gość Sławomir Olszyński – redaktor techniczny „Kultury Łowieckiej” i członek Od-

W Muzeum Skamieniałych Drzew w Siedliskach, fot. Aneta Moryń i Liliana Keller

Uczestnicy zebrania założycielskiego OR KKiKŁ PZŁ, fot. Sławomir Olszyński

działu Województwa Lubelskiego KKiKŁ PZŁ.

Jadąc do Siedlisk na zebranie założycielskie wstąpiliśmy do Borowych Młynów nad Tanwią, gdzie Klubowicze Oddziału Województwa Lubelskiego KKiKŁ PZŁ porządkowali teren wokół pomnika upamiętniającego wspólne polowania Stefana Batorego z Janem Zamoyskim i Janem Kochanowskim. Tutaj prezes Krzysztof Oleszczuk przekazał do naszych zbiorów oddziałowych katalog wystawowy Muzeum Zamojskiego „Ars Armeniaca” oraz zaprosił nas na poczęstunek.

Na początek października bieżącego roku uzgodniliśmy wspólne spotkanie obu oddziałów w Siedliskach, połączone ze zwiedzaniem okolicy i rajdem terenówkami po Roztoczu.

XXIV LANCKOROŃSKIE SPOTKANIA Z KULTURĄ ŁOWIECKĄ

Michał Wójcicki
Oddział Galicyjski
KKiKL PZŁ

W pierwszą sobotę lipca 2018 roku w Sali Gminnego Ośrodka Kultury w Lanckoronie w ramach III Festiwalu Pieśni Myśliwskiej odbyło się XXIV – zorganizowane jak zwykle przez Oddział Galicyjski Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ, Lanckorońskie Spotkania z Kulturą Łowiecką. Tym razem był to wspaniały benefis z okazji 60 lat pracy twórczej Marka Piotra Krzemienia. Goście, którzy licznie przybyli na to spotkanie, a zostali powitani, przez prowadzącego je Romana Płatka, lampką pitnego miodu własnej produkcji, mieli okazję dowiedzieć się o wszechstronnej działalności Benefisanta. Ze swadą opowiadał on o swojej działalności wydawniczej, o podróżach tych bliskich i dalekich, o polowaniach, wędkarstwie i turystyce jeździeckiej, a także o Lanckoronie – zgłębianie historii, które stało się jego kolejną pasją. Liczne podziękowania i gratulacje przeplatane były muzyką myśliwską Zespołu „Hubertus” z Kwidzyna pod kierunkiem Michała Wojtyły, a także balladą turystyczną wykonaną przez Witolda Rosę, a poświęconą bohaterowi spotkania. Na zakończenie odśpiewano „100 lat”, poczym wszyscy uczestnicy benefisu pozowali do wspólnego zdjęcia.

Niestety, jak oświadczył pomysłodawca i organizator lanckorońskich spotkań z kulturą łowiecką Marek P. Krzemień, to XXIV spotkanie było zarazem ostatnim, a szkoda!

Zdjęcia Magdalena Langer

XXIV Lanckorońskie Spotkania z Kulturą Łowiecką

Benefis
Marka Piotra Krzemienia
z okazji 60-lecia pracy twórczej

Benefis Marka Piotra Krzemienia
z okazji 60-lecia pracy twórczej

BENEFIS MARKA PIOTRA KRZEMIENIA

O Marku Piotrze Krzemieniu można byłoby napisać obszerną książkę, nakręcić film, a nawet serial wieloodcinkowy. Benefis Marka z okazji 60 lat jego pracy twórczej zorganizowany w ramach XXIV Lanckorońskich Spotkań z Kulturą Łowiecką 7 lipca 2018 roku w Sali Gminnego Ośrodka Kultury w Lanckoronie był dopełnieniem i docenieniem jego wielkiego, wielopłaszczyznowego zaangażowania nie tylko dla polskiej kultury łowieckiej. Imponujący jest dorobek wydawniczy Marka, który wynika z jego pasji do łowiectwa, wędkowania, podróżowania, jeździectwa. Już jako trzynastolatek, w 1958 roku rozpoczął swoją drogę twórczą zamieszczając w harcerskim magazynie „Cumulus” reportaż z obozu harcerskiego w Gorcach. W następnym sześćdziesięcioleciu teksty i zdjęcia opublikował aż w 59 periodykach.

Jego pierwszą publikacją książkową były wydane w czterech tomikach, każdy po 100 tysięcy egzemplarzy bajki: *Bór i Gaik–w wiosennym lesie*, *Bór i Gaik–w letnim słońcu*, *Bór i Gaik–w barwach jesieni* oraz *Bór i Gaik–w zimowej szacie*. Na kolejnej książce *1000 słów o łowiectwie* (1984 r.), wydanej dwukrotnie, o łącznym nakładzie 100 tysięcy egzemplarzy wychowały się dwa pokolenia myśliwych. Przez następne 35 lat wydał 48 książek i albumów, 7 był współautorem, zredagował 46 publikacji, aranżował 5 wystaw kolekcjonerskich oraz opracowywał ich katalogi. Marek zajmuje się także projektowaniem plakatów, kalendarzy, zaproszeń, wizytówek dla środowisk łowieckich, wędkarskich, turystycznych, wydaje liczne widokówki, szczególnie ukochanej Lanckoronie. Uzupełnieniem twórczości Marka jest projektowanie medali oraz oznak myśliwskich i turystycznych.

Imponujące są odznaczenia Marka, otrzymał między innymi: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, Medal „Zasłużony dla leśnictwa”, Medal Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki „Za zasługi dla

Marek P. Krzemień–pierwszy z prawej, prowadzący benefis Roman Płatek i Zespół „Hubertus” z Kwidzyna, fot. Liliana Keller

Uczestnicy benefisu, fot. Liliana Keller

Wielki Mistrz ZKOZJ Henryk Chwaliński i prezes Bogdan Kowalcze składają życzenia Benefisantowi, fot. Liliana Keller

Gratulacje od Anny Kani–dyrektora GOK w Lanckoronie i od prezesa Tomasza Grzesiaka, fot. Liliana Keller

Balladę turystyczną wykonuje Witold Rosa, fot. Liliana Keller

Część rozrywkowa Spotkania w Lanckoronie, fot. Liliana Keller

Chór mieszany „Hejnał Mazańcowice” zdobył nagrodę Grand Prix III Festiwalu Pieśni Myśliwskiej w Lanckoronie, fot. Liliana Keller

Krzemień i Krzemień Pierwszy na trasie naszej podróży na benefis Marka P. Krzemienia, fot. Janusz Siek i Liliana Keller

Turystyki”, „Złotą Honorową Odznaką Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego”, „Honorową Odznaką Polskiego Związku Wędkarskiego” – Złotą z Wieńcami, „Złom”, „Medal św. Huberta”, Medal „Za Zasługi dla Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ”, „Kordelas Leśnika Polskiego”, Medal „Poloniae Culturae Venationis Bene Merenti”.

Liczne gratulacje dla Marka w Lanckoronie uzupełniły piękna muzyka myśliwska Zespołu „Hubertus” z Kwidzyna pod kierunkiem Michała Wojtyły, ballada turystyczna w wykonaniu Witolda Rosy oraz gromkie odśpiewanie mu „100 lat”.

Jadąc na XXIV Lanckorońskie Spotkania z Kulturą Łowiecką wstąpiliśmy do Frampola, gdzie od Sławomira Olszyńskiego otrzymaliśmy złożony i wydrukowany przez niego egzemplarz pamiątkowy od redakcji „Kultury Łowieckiej” z tekstami i zdjęciami Marka, zawartymi w naszym biuletynie w latach 2015–2018. Kierując się w dalszą trasę przejeżdżaliśmy przez miejscowości Krzemień i Krzemień Pierwszy.

Janusz Siek – Oddział Roztoczański KKiKŁ PZŁ

JUBILEUSZ 20-LECIA REAKTYWACJI ZAKONU KAWALERÓW ORDERU ZŁOTEGO JELENIA

Leszek Walenda
Oddział Województwa
Lubelskiego
KKiKŁ PZŁ

Każdy jubileusz jest okazją do przeprowadzania podsumowań, oceny uzyskanych dokonań i osiągnięć. Jest też czasem refleksji, przemyśleń i okazją snucia planów na przyszłość. Wydaje się, że okres dwudziestu lat działalności jakiejś organizacji, jest okresem stosunkowo krótkim na wypracowanie spektakularnych osiągnięć. Jednakże są organizacje, które nawet tak krótki okres potrafią przekuć w sukces i zapisać piękną kartę swej działalności. Niewątpliwie taką właśnie organizacją jest Stowarzyszenie Zakon Kawalerów Orderu Złotego Jelenia, którego jubileusz dwudziestolecia reaktywacji obchodziliśmy w dniach 6–8 lipca 2018 roku w Lanckoronie. Mówiąc o sukcesie mamy na myśli nasz, członków Zakonu, niewątpliwy wkład w pielęgnowanie wielowiekowych zwyczajów i tradycji. W okresie minionego dwudziestolecia Zakon działał na niwie polskiej kultury łowieckiej, stanowiąc istotny jej element. Kultury, która jak na przestrzeni wieków, tak i dziś stanowi integralną część polskiego dziedzictwa narodowego. O naszym sukcesie świadczyć może

Grupowe zdjęcie Zakonu Kawalerów Orderu Złotego Jelenia, GOK w Lanckoronie, fot. Magdalena Langer

dorobek osiągnięty w różnych formach działania, w tym drukowanych tekstach i pozycjach wydawniczych, sztuce – malarstwie, grafice, fotografice, trofeistycie, metaloplastyce, imprezach łowieckich jak kongresy kultury łowieckiej, festiwale, jubileusze łowieckie, obchodach świąt naszych patronów – Eustachego i Huberta oraz imprezach sakralnych, medalierstwie i atrybutach odznak i wystroju Zakonu.

Zapewne, na nasze osiągnięcia i sukcesy niewątpliwie wpływ mają silne podwaliny w oparciu o które Zakon działa i jakie zostały przyjęte z chwilą jego historycznego powstania, co miało miejsce w roku 1672 w Brzegu. Przyjęte wówczas idee i założenia w zakresie etyki, kultury łowieckiej są nadal aktualne, a my współcześni spadkobiercy naszych protoplastów czujemy ciężar odpowiedzialności za kontynuację historii i pięknych zasad działania Zakonu. Wszystko to sprawia, że w trakcie celebrowania naszego święta mieliśmy powody do uzasadnionej dumy i satysfakcji.

W trakcie trwającego 7 lipca 2018 roku w Gminnym Ośrodku Kultury w Lanckoronie Walnego Zgromadzenia Zakonu, Wielki Mistrz – Henryk Chwaliński nawiązując do niezwykle podniosłego jubileuszu 20-lecia reaktywacji ZKOZJ – najstarszej organizacji łowieckiej w Europie, przekazał informacje na temat bieżącej działalności Kapituły Zakonu w sferze finansowej i organizacyjno-statutowej. Przedstawił również swoją wizję prowadzenia działalności Zakonu w najbliższej przyszłości. Stwierdził, że Zakon będzie stale się rozwijał i odgrywał dominującą rolę w kształtowaniu polskiej kultury łowieckiej, jeżeli osiągnie sukces w następujących sferach działalności:

- powrót do „korzeni” naszej statutowej działalności, czyli uaktywnienie naszych działań w sferze kultury łowieckiej,
- podniesienie rangi Zakonu,
- stabilna sytuacja finansowa,
- przyjacielska, koleżeńska atmosfera,
- przyjęcie nowych członków, gwarantujących wysokie morale i posiadających duży potencjał intelektualny w zakresie kultury łowieckiej.

W trakcie Zgromadzenia Wielki Mistrz wręczył wszystkim Oficerom Zakonu „Patenty Oficerskie” oraz wszystkim Oficerom i Kawalerom okolicznościowe upominki związane z jubileuszem 20-lecia reaktywacji Zakonu (Roczniki Zakonu – Intelktualia Myśliwskie, Medal XX lecia, okolicznościowe tableau Zakonu, bottony, zakładki trójkątne z wizerunkami świętych patronów, naklejki reklamowe z logo Zakonu). Przyjęto kandydaturę Oficera Antoniego Papieża do składu Kapituły Medalu Bene Merenti oraz zaakceptowano wniosek, ażeby Wielki Mistrz Zakonu otrzymywał Bene Merenti „z urzędu” w momencie objęcia funkcji (jeżeli dotychczas tego medalu nie posiadał). Kolejnym punktem Zgromadzenia była sesja referatowa, którą zainaugurował referat wprowadzający pt. „20-lecie Zakonu Kawalerów Orderu Złotego

Podczas mszy świętej na lanckorońskim rynku, fot. Magdalena Langer

Z Anną Kanią–dyrektorką GOK w Lanckoronie, fot. Magdalena Langer

Jelenia (1998 – 2018) – Kim jesteśmy i dokąd zmierzamy” wygłoszony przez Kawalera Antoniego Dziatkowiaka. Kolejne referaty prezentowali:

- Honorowy Wielki Mistrz Marek Piotr Krzemień (w zastępstwie Kawalera Jacka Sakowicza), „Projekt Centrum Kultury Łowieckiej i Leśnej w Czarnej Białostockiej”,
- Oficer Leszek Walenda – „Kresy – moja tęsknota”,
- Kawaler Ryszard Ziemblicki – „Żubr”,
- Wielki Mistrz Henryk Chwaliński – „Ciemna strona bociana”.

Wszystkie prezentowane referaty znajdują się w Rocznikach Zakonu – Myśliwskie Intelktualia.

Zgromadzeniu towarzyszyła zorganizowana wystawa fotograficzna z życia i działalności Zakonu autorstwa Magdaleny Langer – fotografa Zakonu. Jubileusz Zakonu był jednym z kilku imprez, które w dniach 6–8 lipca 2018 roku zorganizowano w Lanckoronie. Nasze uroczystości wplotły się w przebieg zorganizowanego III Festiwalu Pieśni Myśliwskiej oraz XXIV Lanckorońskich Spotkań z Kulturą Łowiecką, których punktem kulminacyjnym był podniosły Benefis Marka Piotra Krzemienia – Honorowego Wielkiego Mistrza Zakonu z okazji 60 lat pracy twórczej. Uroczystości lanckorońskie zakończono Mszą Hubertowską odprawioną na rynku, koncertem laureatów pieśni myśliwskiej i towarzyszącą Festiwalowi VI Giełdą Kolekcjonerską.

LETNIE SPOTKANIE KOLEKCJONERSKIE

Henryk Leśniak
Oddział Gorzowski
KKiKŁ PZŁ

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Zbigniewa Herberta w Gorzowie Wielkopolskim prowadzi cykl wystaw zbiorów indywidualnych kolekcjonerów z różnych dziedzin. 17 sierpnia 2018 roku w holu biblioteki odbył się wernisaż wystawy prac Zygmunta Jakubiszyna i wybranych przedmiotów z bogatej kolekcji Karola Utraty. Na wystawie pokazano rzeźby i płaskorzeźby pierwszego z autorów oraz medale, odznaczenia, oznaki, naszywki, statuetki i figurki związane z łowiectwem drugiego z autorów. Ekspozycje cieszyły się dużym zainteresowaniem mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego, można je było oglądać do 8 września.

Otwarcia wystawy w towarzystwie kolekcjonerów dokonała Agnieszka Pospieszna

Wystawa zgromadziła grono kolegów kolekcjonerów

Spotkanie zbiegło się z rocznicą urodzin Bronisławy Wajs-Papuszy, cygańskiej poetki z Gorzowa Wielkopolskiego. 17 sierpnia 2018 roku z cyklu „Czytamy Wam – Piknik” przy pomniku Papuszy obok gmachu biblioteki zebrali się uczestnicy wystawy i mieszkańcy Gorzowa by posłuchać cygańskich melodii i głosu samej Papuszy opowiadającej o swej poezji i życiu przy ognisku w taborach, życiu z przyrodą na wyciągnięcie ręki. Uczestnicy spotkania mieli możliwość wysłuchania wierszy poetki w interpretacji Bożeny Pomykała-Kukorowskiej, aktorki Teatru im. Juliusza Osterwy oraz fragmentów listów Juliana Tuwima do Papuszy.

Wiersze Bronisławy Wajs – Papuszy recytuje
Bożena Pomykała – Kukorowska

Plenerowe spotkanie przy pomniku Papuszy zgromadziło licznie kolekcjonerów i mieszkańców Gorzowa

XII SPOTKANIA HUBERTOWSKIE W PUSZCZY KNYSZYŃSKIEJ

Już po raz dwunasty, w dniach 8–9 września 2018 roku w leżącej w sercu Puszczy Knyszyńskiej Czarnej Białostockiej, miały miejsce kolejne Spotkania Hubertowskie. Organizatorami tychże Spotkań, podobnie jak w roku ubiegłym, były: Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku, Nadleśnictwo Czarna Białostocka, Gmina Czarna Białostocka oraz Zarząd Okręgowy PZŁ w Białymstoku. W pierwszym dniu, zgodnie z kilkuletnią tradycją, odbyło

Msza św. w kościele pw. Świętej Rodziny w Czarnej Białostockiej,
fot. Agata Kubiak

się VII Międzynarodowe Seminarium Naukowe pn. „Łowiectwo czy myślistwo”, w którym uczestniczyli przedstawiciele: Polskiego Związku Łowieckiego, Klubu Polskich Dian, samorządu lokalnego, instytucji związanych z ochroną przyrody, liczne grono leśników i myśliwych, a także członkowie Zakonu Kawalerów Orderu Złotego Jelenia.

Pamiątkowe zdjęcie przy obrazie św. Jana Gwalberta,
fot. Alicja Milewska

Proboszcz ks. kanonik dr Bogusław Kieźel oraz Marek Piotr Krzemień obok obrazu św. Jana Gwalberta, fot. Agata Kubiak

Gości zagranicznych reprezentowali przedstawiciele Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych Grodzieńszczyzny z Białorusi, a także przewodniczący Sejmowej Komisji Ochrony Środowiska na Litwie. W trakcie Seminarium wygłoszono następujące referaty: „Łowiectwo czy myślistwo” – (w imieniu prof. Andrzeja Tomka) Marek Piotr Krzemień, „Gospodarka łowiecka, a szkody w lasach od jeleniowatych” – prof. Roman Dziedzic, „Selekcja jelenia szlachetnego w okręgu Białostok w latach 2010–2018” – Krzysztof Bożik – nadleśniczy Nadleśnictwa Waliły, „Zasady selekcji jelenia szlachetnego na Litwie” – Autanas Valincjus, „Patroni myśliwych i leśników” – Marek Piotr Krzemień. Na zakończenie części referatowej przedstawiono prezentację multimedialną – zdjęcia z Puszczy Knyszyńskiej autorstwa Andrzeja Kudlewskiego.

Uczestnicy XII Hubertowskiego Spotkania w Puszczy Knyszyńskiej, fot. Alicja Milewska

Niedzielne uroczystości z udziałem licznych pocztów sztandarowych, leśników, myśliwych, zaproszonych gości i mieszkańców Czarnej Białostockiej, rozpoczęły się nabożeństwem w kościele pw. Świętej Rodziny. Bogaty i unikalny w skali kraju wystrój wnętrza kościoła zdobiony motywami z drewna i poroży jeleni oraz znajdujący się w bocznej nawie kościoła obraz św. Eustachego – patrona myśliwych i Zakonu Kawalerów Orderu Złotego Jelenia, a także udział we mszy św. Zespołu Muzyki Myśliwskiej „Hubertus”, podkreślały klimat i podniosłość nabożeństwa. Końcowym akcentem nabożeństwa było przekazanie przez Marka Piotra Krzemienia, jednego z dwu, obok Jerzego Błyszczuka, fundatora obrazu z wizerunkiem św. Jana Gwalberta – patrona leśników, autorstwa Dymitra Filimonowa i poświęcenie tego obrazu przez ks. kanonika dr Bogusława Kieźela.

Niedzielne uroczystości z udziałem licznych pocztów sztandarowych, leśników, myśliwych, zaproszonych gości i mieszkańców Czarnej Białostockiej, rozpoczęły się nabożeństwem w kościele pw. Świętej Rodziny. Bogaty i unikalny w skali kraju wystrój wnętrza kościoła zdobiony motywami z drewna i poroży jeleni oraz znajdujący się w bocznej nawie kościoła obraz św. Eustachego – patrona myśliwych i Zakonu Kawalerów Orderu Złotego Jelenia, a także udział we mszy św. Zespołu Muzyki Myśliwskiej „Hubertus”, podkreślały klimat i podniosłość nabożeństwa. Końcowym akcentem nabożeństwa było przekazanie przez Marka Piotra Krzemienia, jednego z dwu, obok Jerzego Błyszczuka, fundatora obrazu z wizerunkiem św. Jana Gwalberta – patrona leśników, autorstwa Dymitra Filimonowa i poświęcenie tego obrazu przez ks. kanonika dr Bogusława Kieźela.

Spotkaniom Hubertowskim towarzyszył jak co roku festyn rodzinny, odbywający się w plenerze nad Zalewem Czepielówka. Olbrzymie zainteresowanie jakim co roku cieszą się Spotkania Hubertowskie, to odpowiedź na wzrastające zapotrzebowanie i zainteresowanie społeczeństwa zagadnieniami dotyczącymi tematyki leśnej i łowieckiej.

Leszek J. Walenda – Oddział Województwa Lubelskiego KKiKŁ PZŁ

JUBILEUSZ 20 LECIA ODDZIAŁU RZESZOWSKIEGO KKiKŁ PZŁ

5 września 2018 roku w Woli Zgłobieńskiej, w Osadzie Myśliwskiej Koła Łowieckiego „Rogacz” w Niechobrze obchodziliśmy jubileusz 20 lecia Oddziału Rzeszowskiego KKiKŁ PZŁ. Po wprowadzeniu sztandaru oddziałowego, prowadząca uroczystość prezes Grażyna Kret powitała zebranych, wśród których byli między innymi: dr Marek Rogoziński – honorowy członek PZŁ, Marek Stańczykowski – prezes Zarządu KKiKŁ PZŁ z małżonką Heleną, Piotr Stanek – rzeszowski łowczy okręgowy, Marian Tatara – członek Naczelnej Rady Łowieckiej, Zdzisław Ziobrowski – honorowy członek KKiKŁ PZŁ, Liliana Keller i Janusz Siek – z redakcji biuletynu „Kultu-

Wystąpienie prezes Grażyny Kret, fot. Liliana Keller

Uczestnicy jubileuszu rzeszowskiego oddziału, fot. Liliana Keller

Marek Rogoziński i Marek Stańczykowski dekorują Marka Zdeba Medalem Świętego Huberta, fot. Liliana Keller

Marek Stańczykowski i Janusz Siek przekazują okazjonalny grawerton, fot. Liliana Keller

ra Łowiecka”, Bartosz Kopera – kierownik sygnalistów z Zespołu Muzyki Dworskiej i Myśliwskiej „Echo Kniei” z Mielca. Serdeczne słowa podziękowania skierowała do gospodarzy pięknie położonej i wyposażonej osady myśliwskiej, na której wspólnie świętowaliśmy jubileusz: Marka Jandy, Ryszarda Jaksana i Bogusława Depy.

Po przedstawieniu dokonań organizacyjno-hodowlanych myśliwych z koła „Rogacz”, Grażyna Kret nawiązała do kultu Świętego Huberta, po czym poprosiła Marka Rogozińskiego i Marka Stańczykowskiego o dokonanie aktu dekoracji Marka Zdeba Medalem Świętego Huberta. Medal ten posiada już 16 rzeszowskich Klubowiczów. Następnie prezes Grażyna Kret przybliżyła historię zorganizowanego łowiectwa w Galicji, w okresie międzywojennym i powojennym. Przedstawiła najbardziej zasłużonych dla jego rozwoju, wymieniła przedstawicieli literatury łowieckiej i ich prace: Józef Potocki – „Notatki z Afryki”, Władysław Gürtler – „Obrazki Myśliwskie”, Kronika „Towarzystwa Myśliwych” w Rzeszowie, „W polu i w lesie”, „Szlakiem myśliwskiej przygody”, Wiesław Krawczyński – „Łowiectwo”. Mówiła o dwóch wybitnych myśliwych, zasłużonych dla kolekcjonerstwa myśliwskiego, którzy częścią swojego życia związanych było z Rzeszowszczyzną, o Józefie Władysławie Kobyłańskim – działaczu PZŁ, bibliofilu, kolekcjonerze, autorze wielu publikacji i o Witoldzie Sikorskim – publicyście, kolekcjonerze, jednym z pomysłodawców utworzenia w 1972 roku Klubu Kolekcjonera przy Muzeum Łowiectwa PZŁ i wznowienia działalności klubowej w 1991 roku. Przybliżyła działania Zbigniewa Knotza i Ferdynand Ungeheuera na rzecz utworzenia rzeszowskiego oddziału Klubu, który aktualnie liczy 42 członków. W ich zbiorach znajdują się: okazałe tematyczne zbiory falerystyki, numizmatyki, pamiątkowej broni, akcesoriów myśliwskich, zegarków, rogów myśliwskich, porcelany, obrazów, fotografii, dokumentów, czasopism, książek i biuletynów o tematyce łowieckiej, monografii i kronik kół łowieckich, okazjonalnych druków.

Dwudziestoletni dorobek Klubowiczów rzeszowskich zaprezentowano w okolicznościowym

Gratulacje od Piotra Stanka – rzeszowskiego łowczego okręgowego, fot. Liliana Keller

Marek Rogoziński – honorowy członek PZŁ z uznaniem mówił o pracy rzeszowskich Klubowiczów, fot. Liliana Keller

Biesiada myśliwska, fot. Liliana Keller

Muzyka „porwała” Klubowiczów do tańca, fot. Janusz Siek

folderze, najważniejsze to:

- 112 wystaw łowieckich towarzyszących imprezom centralnym, okręgowym, piknikom, festynom samorządowym, jubileuszom PZŁ i kół łowieckich,
- profesjonalna pomoc kołom łowieckim w organizowaniu wystaw, projektowaniu medali, oznak, sztandarów, opracowywaniu monografii,
- ufundowanie przez Zarząd Okręgowy PZŁ w Rzeszowie sztandaru dla Oddziału Rzeszowskiego KKiKŁ PZŁ według projektu członka oddziału,
- udział w opracowaniu monografii „Odznaki, medale, plakietki i oznaki kół łowieckich Okręgu Rzeszowskiego” (1945–2002) oraz opracowanie jej drugiego wydania wzbogaconego o lata 2002–2012,
- utworzenie pawilonu wystawienniczego na terenie Ośrodka Strzelectwa Myśliwskiego w Borze,
- ufundowanie bursztynowego obrazu i figury naszego patrona do kościoła w Miłocinie oraz oznaki z wizerunkiem świętego,
- zaprojektowanie i wykonanie oddziałowego kordelasa,
- wydanie dwustronnego medalu, 6 oznak i 5 buttonów okolicznościowych,
- prowadzenie kroniki „Z życia Klubu” i strony internetowej oddziału rzeszowskiego.

Po wystąpieniach zaproszonych gości, odegraniu przez sygnalistów „Fanfary Podkarpackiego KKiKŁ”, prezes Grażyna Kret zaprosiła do wspólnej fotografii i na biesiadę.

W koleżeńskej atmosferze, twórczych dyskusjach, przy wymienionych potrawach i nastrojowej muzyce spędziliśmy czas u podkarpackich myśliwych.

Janusz Siek – Oddział Roztoczański KKiKŁ PZŁ

X LUBELSKIE SPOTKANIA Z TRADYCJĄ I KULTURĄ ŁOWIECKĄ

19 sierpnia 2018 roku w Zwierzyńcu odbyły się jubileuszowe X Lubelskie Spotkania z Tradycją i Kulturą Łowiecką rozpoczęte mszą świętą w „Kościele na wodzie” z udziałem pocztów sztandarowych, Chóru Myśliwskiego „Knieja”, zamojskiego Zespołu Sygnalistów Myśliwskich. Dalsza część uroczystości odbyła się na miejscowym stadionie sportowym. Po oficjalnych wystąpieniach, odznaczeniach odbyło się ślubowanie myśliwskie składane przez nowoprzyjętych do PZŁ. Tradycyjnie, w programie Spotkań były pokazy sokolnictwa, psów myśliwskich, wabienia zwierzyny, występy zespołów prezentujących sygnały i muzykę myśliwską, konkurs „Myśliwskie Smaki Lubelszczyzny”, konkursy dla dzieci, kiermasze, poczęstunek pieczonym dzikiem i innymi potrawami kuchni myśliwskiej. Po raz pierwszy Zarząd Okręgowy PZŁ w Za-

Poczty sztandarowe kół łowieckich Zamojszczyzny, fot. Janusz Siek

Łowczy okręgowy Wojciech Adamczyk otwiera jubileuszowe zwierzyniackie Spotkania, fot. Janusz Siek

Przy stoiskach nadleśnictw Zamojszczyzny, fot. Janusz Siek

Odznaczeni członkowie Klubu, w środku Liliana Keller i Krzysztof Kostrubiec-Medalami św. Huberta, z lewej Paweł Durkiewicz oraz Krzysztof Mazur-odznakami zamojskimi, fot. Janusz Siek

I miejsce-KŁ nr 78 „Cietrzew” w Szczepieszynie, fot. Anita Marciniewicz-Wanarska

II miejsce-WKŁ nr 110 „Orlik” w Hrubieszowie, fot. Anita Marciniewicz-Wanarska

III miejsce-KŁ nr 44 „Roztocze” w Zamościu, fot. Janusz Siek

Prace Jerzego Garbacza przy pawilonie KŁ nr 61 „Roztocze” w Zamościu, fot. Liliana Keller

mościu zorganizował konkurs na „Najładniejszą wystawę łowiecką i stoisko promocyjne koła łowieckiego”, w którym udział wzięło 13 kół łowieckich Zamojszczyzny. Zwyciężyli myśliwi z KŁ nr 78 „Cietrzew” w Szczepieszynie przed WKŁ nr 110 „Orlik” w Hrubieszowie i KŁ nr 44 „Roztocze” w Zamościu.

W dotychczasowej historii zwierzynieckich Spotkań, również i w jubileuszowej edycji członkowie Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ wnieśli duży wkład w promocję łowiectwa. Władysław Rataj, oprócz gry w zespole sygnalistów, wystawił swoje prace w pawilonie hrubieszowskiego „Orlika”. Obrazy Liliany Keller, rzeźba Krzysztofa Kostrubca, perukarz i myłkusy Krzysztofa Mazura wzbogaciły wystawę zamojskiego „Roztocza” nr 44 a prace Jerzego Garbacza „Roztocza” nr 61. ZO PZŁ w Zamościu z okazji jubileuszu wydał medal okolicznościowy oraz pocztówkę ze stemplem pamiątkowym, zaprojektowali je Krzysztof Kostrubiec i Tomasz Sak. Tomasz Sak brał udział z innymi członkami Komisji Trofeów i Wystaw Łowieckich ORŁ w Zamościu w zorganizowaniu wystawy „REKORDOWE TROFEA OKRĘGU ZAMOJSKIEGO”, ciesząc się dużym zainteresowaniem, tak jak i pozostałe ekspozycje X Spotkań.

Janusz Siek – Oddział Roztoczański KKiKŁ PZŁ

II LECIE ODDZIAŁU ZIELONOGÓRSKIEGO KKiKŁ PZŁ

Marek Busz
Oddział Zielonogórski,
Legnicki
KKiKŁ PZŁ

W dniu św. Eustachego 20 września 2018 roku myśliwi Oddziału Zielonogórskiego KKiKŁ PZŁ spotkali się w skansenie w Ochli, w muzeum etnograficznym aby uczcić dwulecie powstania. Na zaproszenie zarządu w spotkaniu uczestniczyli też członkowie ORŁ PZŁ w Zielonej Górze. Sygnałem rogu myśliwskiego „Witamy Was” oraz a capella w wykonaniu Ryszarda Króla oraz prezesa Marka Busza rozpoczęliśmy rocznicowe spotkanie. Miejsce nieprzypadkowe. Tu, kilka lat wcześniej zielonogórcy myśliwi urządzili salkę edukacyjną im. Bolesława Kostkiewicza, lubuskiego nestora łowiectwa oraz gabinet Włodzimierza Korsaka – łowczego II Rzeczypospolitej. Nowo wstępującym kolegom, Mirosławowi Szuniowi i Maciejowi Pogórskiemu,

wiceprezes zarządu krajowego Klubu Leszek Szewczyk wręczył książeczki oraz odznaki. Łowczy okręgowy Jacek Banaszek wręczył książeczkę instruktorską Justynie Góreckiej, która uzyskała uprawnienia lektora – eksperta w dziedzinie kynologii myśliwskiej. W trakcie spotkania zaprezentowana została II publikacja z cyklu Zielonogórskie Spotkanie z Kulturą Łowiecką autorstwa Andrzeja Brachmańskiego pt. Zarys Historii Dziejów Łowiectwa na Ziemi Zielonogórskiej a wydawcą jej jest Oddział Zielonogórski KKiKŁ PZŁ. Dodać należy, że nakład tej publikacji w ilości 100 sztuk, w tym 95 numerowanych wzbudził spore zainteresowanie wśród

obecnych. Drugą niespodzianką jaką odebrali uczestnicy rocznicowego spotkania była wykonana odbitka mapy jaka została wykonana na Międzynarodową Wystawę Łowiecką w Nowym Jorku w 1938 roku, którą w 2013 roku Bohdan Jasiewicz przekazał ówczesnemu prezydentowi Bronisławowi Komorowskiemu.

Skromna, z okazji dwulecia powstania uroczystość, w bogatej kulinarno-muzycznej oprawie była również okazją aby uczcić 100-lecie niepodległej Rzeczypospolitej oraz 95-lecie Zjednoczenia Polskich Organizacji Łowieckich.

WYSTAWA „ŁOWIECTWO OCZAMI ARTYSTÓW”

4 sierpnia 2018 roku w gościnnych murach zamku królewskiego w Piotrkowie Trybunalskim miała miejsce uroczysta inauguracja wystawy „Łowiectwo oczami artystów”. Impreza, zorganizowana przez Oddział Warszawski Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ, pod honorowym patronatem Prezydenta Piotrkowa Trybunalskiego, stanowiła kulminacyjny punkt cyklu Piotrkowskich Spotkań z Kulturą Łowiecką. Organizatorzy wystawy zadbali o wysoki poziom merytoryczny imprezy. Zgromadzone w salach piotrkowskiego zamku eksponaty to unikatowe w skali kraju kolekcje malarstwa, rysunków, grafiki, porcelany, a także kart i znaczków pocztowych. Prezentowane na wystawie prace pochodziły z prywatnych kolekcji Haliny i Marka Stańczykowskich, Kamila Stańczykowskiego, Jerzego Moniewskiego oraz Marcina Skrzeka. Podczas uroczystego otwarcia prezydent miasta Krzysztof Chojniak

Marcin Skrzek
Oddział Warszawski
KKiKŁ PZŁ

wyraził wdzięczność i wręczył symboliczne upominki osobom zaangażowanym w organizację wystawy. Wśród nagrodzonych znaleźli się członkowie oddziału warszawskiego Klubu.

Ekspozycja pozostała w Piotrkowie Trybunalskim do końca września 2018 roku i do ostatniego dnia cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców miasta. Wystawa stała się doskonałym sposobem promocji kultury łowieckiej, ukazując, jak artyści

– ludzie pióra, pędzla i kredki, szukali w łowach nie tylko wytchnienia, ale także twórczej inspiracji. Przygotowywane przez Oddział Warszawski KKikŁ PZŁ wystawy w Piotrkowie Trybunalskim na stałe wpisały się w kalendarz wydarzeń kulturalnych miasta. Była to już druga i na pewno nie ostatnia impreza tego typu zorganizowana w piotrkowskim grodzie.

WYSTAWA FOTOGRAFII I PAMIĄTEK PO WŁODZIMIERZU KORSAKU

Z okazji 95 – lecia Polskiego Związku Łowieckiego i upamiętnienia 45 rocznicy śmierci Włodzimierza Korsaka, 20 września 2018 roku w gorzowskiej bibliotece otwarto wystawę fotografii i pamiątek związanych z sylwetką wielkiego myśliwego, leśnika, fotografa, pisarza, wychowawcy wielu pokoleń młodzieży, której zaszczyił wielkie umiłowanie do ojczystej przyrody. Organizatorami wystawy są: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Zbigniewa Herberta w Gorzowie Wielkopolskim, Zarząd Okręgowy PZŁ w Gorzowie Wielkopolskim, Okręgowa Rada Łowiecka PZŁ w Gorzowie Wielkopolskim i Oddział Gorzowski KKiKŁ PZŁ im. Włodzimierza Korsaka. Otwarcia wystawy dokonali wicedyrektor biblioteki Marzena Wysocka i łowczy okręgowy Wojciech Pawliszak.

Na wystawie znalazły się oryginalne fotografie, wszystkie wydane książki autorstwa Włodzimierza Korsaka, literatura przedmiotowa, karty pocztowe, fotografie, aparaty fotograficzne, akcesoria myśliwskie, prasa i inne pamiątki z epoki. Wiele spośród ponad czterystu eksponatów zostało pokazanych publicznie po raz pierwszy. Podczas otwarcia wystawy oprócz znanych sygnałów myśliwskich został odegrany hejnał skomponowany przez Krzysztofa Kadleca „Synowi polskiej kniei”. Wystawione eksponaty pochodzą z kolekcji Henryka Leśniaka, a fotografie ze zbiorów Zdzisława Korzekwy, Eugeniusza Dobaczewskiego i Henryka Leśniaka.

Na kartach książek Włodzimierza Korsaka jest wiele opisów związanych z konsumpcją dziczyzny, której nie mogło zabraknąć po zakończeniu oficjalnej części wernisażu. Wiceprezes Anna Wardyn z firmy Provincia Sp. z o.o., wielka orędowniczka przywrócenia dziczyzny na

Przed otwarciem wystawy zarząd i członkowie Oddziału Gorzowskiego KKiKŁ PZŁ złożyli gałązkę jedliny i sosny na grobie Włodzimierza Korsaka

Na otwarcie wystawy licznie przybyli mieszkańcy Gorzowa Wielkopolskiego, myśliwi, leśnicy i członkowie Klubu

Miłym akcentem było wręczenie przez Zbigniewa Korzeniowskiego szarych kopert adresowanych ręką Włodzimierza Korsaka organizatorowi wystawy

Myśliwi i leśnicy wspólnie dbają o zachowanie pamięci o Włodzimierzu Korsaku

Wiele eksponatów pokazanych jest po raz pierwszy

Oryginalne fotografie wzbudziły duże zainteresowanie zwiedzających

Wiceprezes firmy Prowinca Anna Wardyn i dyrektor ds. skupów i produkcji Robert Jędrzejczak zaprosili uczestników na degustację dziczyzny

polskich stołach, w kilku słowach przybliżyła uczestnikom historię jej spożycia w Polsce. Na zakończenie zaprosiła wszystkich na degustację wyrobów z dziczyzny wytwarzanych w zakładzie w Sulęcinie.

Patronat honorowy nad wystawą sprawują Dyrektor Generalny Lasów Państwowych Andrzej Konieczny i Prezydent Miasta Gorzowa Wielkopolskiego Jacek Wójcicki. Wystawa czynna będzie do 20 października 2018 roku, zapraszamy.

**Hubert Leśniak – Oddział
Gorzowski im. Włodzimierza
Korsaka
KKiKŁ PZŁ**

Pamiątkowe zdjęcie członków Klubu przy rzeźbie Włodzimierza Korsaka z wicedyrektora biblioteki Marzeną Wysocką

Z KART HISTORII POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO – PREZESI PZŁ

INŻYNIER TADEUSZ RYKOWSKI (1907 –1969)

INŻYNIER ANTONI MIERZWIŃSKI (1915 –1997)

Przedstawiam sylwetki dwóch kolejnych prezesów inż. Tadeusza Rykowskiego i inż. Antoniego Mierzwińskiego, siódmego i ósmego prezesa Polskiego Związku Łowieckiego.

Gdy gen. broni Zygmunt Berling 9 października 1958 roku zgłosił swoją rezygnację z funkcji prezesa Polskiego Związku Łowieckiego oraz członka Naczelnej Rady Łowieckiej, ówczesna Naczelna Rada Łowiecka przyjęła jego rezygnację, jednocześnie postanowiła chwilowo nie powoływać nowego przewodniczącego. Na zwolnione miejsce członka Naczelnej Rady Łowieckiej wszedł pierwszy z kolei zastępca członka NRŁ Marian Nita z Krakowa. Dopiero 14 stycznia 1959 roku NRŁ dokonała wyboru przewodniczącego, którym został desygnowany przez ówczesne władze partyjne na to stanowisko **Tadeusz Rykowski**.

Była to wówczas praktykowana tzw. karuzela stanowisk, którą objęto również Polski Związek Łowiecki. O kolejnym prezesie wiem niewiele. Pomimo starań nie udało mi się zdobyć zbyt wielu informacji. W archiwum PZŁ nie ma nic na jego temat, również żyjący seniorowie łowiccy poza stwierdzeniem, że ktoś taki istniał, nic nowego do sprawy nie wniesli. Przytaczam te skromne informacje i obiecuję, że w przyszłości zamieszczę jego obszerniejszą biografię. Dziś, gwoili prawdy historycznej odnotujemy, że siódmym prezesem PZŁ w okresie od 14 stycznia 1959 roku do 15 maja 1960 roku był inż. leśnik Tadeusz Rykowski.

Do tego momentu pełnił funkcję Naczelnego Dyrektora Centrali Handlu Zagranicznego „PAGED” oraz przewodniczącego Komisji Leśnictwa przy Wydziale Rolnym KC PZPR.

Zmarł 14 grudnia 1969 roku i został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie: kwatery-A 2, rząd-tuje, grób-6. O jego działalności na niwie łowieckiej nic nie mogę napisać.

Na posiedzeniu w dniu 18 maja 1960 roku Naczelna Rada Łowiecka na ósmego w historii PZŁ prezesa wybrała **Antoniego Mierzwińskiego**, na jego zastępcę Antoniego Czarnowskiego, a na sekretarza Rady Tadeusza Pasławskiego. Jednocześnie Naczelna Rada Łowiecka powołała Zarząd Główny Zrzeszenia PZŁ w składzie: przewodniczący – Franciszek Rawa, zastępca przewodniczącego – Ignacy Stachowiak, zastępca przewodniczącego – Józef Szczepkowski, skarbnik – Bolesław Marczak, sekretarz – Michał Syczewski.

Inż. Antoni Mierzwiński objął stanowisko przewodniczącego Naczelnej Rady Łowieckiej pomimo, że wcześniej z łowiectwem nie miał nic do czynienia. Urodził się 15 lutego 1915 roku w Staroporczyźnie na Wołyniu. Uzyskał wykształcenie wyższe, z zawodu był inżynierem rolnikiem. Po wojnie pracował w administracji państwowej. Do roku 1949 był głównym pełnomocnikiem ds. podatku gruntowego. W 1944 roku zapisał się do Polskiej Partii Robotniczej, następnie do Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Był delegatem na II Zjazd PPR oraz na I i II Zjazd PZPR. W 1949 roku został podsekretarzem stanu w Ministerstwie Handlu Wewnętrznego, następnie od 1951 do 1953 roku był prezesem Centralnego Urzędu Skupu i Kontraktacji. Od 9 kwietnia 1953 roku

Waldemar Smolski
Oddział Galicyjski
KKIKŁ PZŁ

Inż. Antoni
Mierzwiński
(1915 –1997)

do 20 lutego 1957 roku sprawował urząd Ministra Skupu w rządach Bolesława Bieruta i Józefa Cyrankiewicza, a w roku 1958 został podsekretarzem stanu w Ministerstwie Przemysłu Spożywczego i Skupu.

W latach 1958 do 1965 był przewodniczącym prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie. Pełniąc tę funkcję, został w maju 1960 roku prezesem Polskiego Związku Łowieckiego. Na tym stanowisku pozostawał przez 6 lat, do 26 czerwca 1966 roku.

Na koniec swojej kadencji w PZŁ otrzymał najwyższe odznaczenie łowieckie „ZŁOM”.

Gdy przestał pełnić funkcję przewodniczącego prezydium WRN w Warszawie na początku 1965 roku, został przewodniczącym prezydium WRN w marcu tego sa-

Prezes NRŁ PZŁ inż. Antoni Mierzwiński podczas wręczania nagród dzieciom biorącym udział w dokarmianiu zwierzyny. Z tyłu przewodniczący Zarządu Głównego PZŁ inż. Franciszek Rawa, fot. J. Jastrzębski

mego roku, lecz tym razem w Kielcach, i był nim do kwietnia 1968 roku. Następnie do 1972 roku był wiceprezesem Urzędu Rezerw Państwowych. Zmarł 27 sierpnia 1997 roku w Warszawie, a pochowany został na cmentarzu w Pyrach.

HISTORIA OZNAK ORGANIZACYJNYCH POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO

Hubert Ogar
Przewodniczący Komisji
Kultury ORŁ w Radomiu

Polski Związek Łowiecki trwa nieprzerwanie od 1923 roku, w tym roku obchodzimy jubileusz 95-lecia działalności i z tej okazji warto przypomnieć i przybliżyć oznaki, jakie organizacja ta miała w swojej historii. Obecny symbolem rozpoznawczym jest logo w postaci wieńca byka jelenia z krzyżem w tle. Niestety nie wszyscy wiedzą, że obecne logo jest czwartym wzorem w historii symboliki PZŁ. Pozostałe emblematy są mniej znane, ale zasługują na zapoznanie się z nimi.

Pierwszy rozpoznawalny symbol Polskiego Związku Łowieckiego został wprowadzony uchwałą z 23 maja 1936 roku. Niespełna rok później 14 marca 1937 roku został zatwierdzony projekt oznaki, który został wykonany przez Stanisława Ostoję-Chrostowskiego – artystę, grafika. Odznaki zostały wykonane w zakładzie grawerskim Wiktora Gontarczyka w Warszawie w dwóch wymiarach 22 i 12,5 mm.

Na posiedzeniu 24 marca 1946 roku Naczelna Rada Łowiecka podjęła decyzję o zmianie symbolu PZŁ. W czasie rozpisanego konkursu nie wyłoniono nowego znaku z powodu nie-

spełnienia stawianych wymogów przez zgłoszone prace, w wyniku czego przyjęto za znak najbardziej oddający charakter łowiecki, tradycyjny hubertowski wieniec. Oznaka ta była symbolem Wielkopolskiego Związku Myśliwych w okresie międzywojennym. Kształt i wielkość pozostała bez zmian jedynie napis WZM zastąpiono PZŁ i w takiej formie Włodzimierz Błąk z Poznania wykonał jesienią 1947 roku pierwsze egzemplarze.

W roku 1953, ze względu na uchwalenie nowego statutu PZŁ i zmiany nazwy „Stowarzyszenia PZŁ” na „Zrzeszenie PZŁ”, stwierdzono, że logo PZŁ także należy zmienić, tym bardziej, że dotąd używany symbol wieńca z krzyżem nie odpowiadał ideologii socjalistycznego łowiectwa. Ogłoszony konkurs na nowy znak PZŁ wygrał grafik z „Łowca Polskiego” Aleksander Stańczyk, zaś wykonawcą był zakład grawerski z Warszawy Stanisława Lendzioszka.

W 1993 roku doszło do kolejnej już, czwartej zmiany symbolu Polskiego Związku Łowieckiego, tym razem powrócono do wzoru z roku 1946, który obowiązuje do obecnej chwili.

Na uwagę zasługują również oznaki pamiątkowe, które były wykonywane na okrągłe jubileusze Polskiego Związku Łowieckiego i trafiały do myśliwych. Przykładem są chociażby oznaki wykonane na 80 i 90 lecie.

Na jubileusz 95-lecia PZŁ stworzono oryginalną i wyjątkową oznakę symbolizującą lata tradycji, kultury i tożsamości myśliwskiej. Projektantem był Jarosław Wikarski, wyprodukowana w Przedsiębiorstwie Wielobranżowym Hubertus z Pakościa. Oznaka ta, kształtu owalnego została wykonana z alpaki koloru srebrnego ze złocnymi elementami (logo PZŁ i 95 lat). Wokół brzegów znajduje się napis „Polskiego Związku Łowieckiego 1923 – 2018”, w dolnej części znajdują się szyszki z gałązkami zaś w centralnej, na tle lasu, widoczny jest sygnalista grający na rogu, w górnej części logo PZŁ, a w dolnej napis 95-lat.

JEDNOROŻEC • LEGENDARNE, MITYCZNE ZWIERZE ŁOWNE W WIELU OBSZARACH KULTURY I DZIEDZINACH SZTUKI

Jednym z najciekawszych „funkcjonujących” w kulturze światowej legendarnych zwierząt łownych, wokół którego na przestrzeni historycznie minionego czasu „narosło” wiele mitów, jest jednorożec. Zwierzę, które w różnych kręgach kulturowych obdarzono bardzo różnym wyglądem ale we wszystkich, groźnym w walce orężem – spiralnym rogiem osadzonym na środku czoła. Legenda jednorożca do Europy przeniknęła z Indii przez starożytną Grecję.

W Europie największe zainteresowanie mitycznym zwierzęciem wystąpiło w okresie pełnego rozkwitu średniowiecza, w którym tworząca się wokół niego legenda obdarzyła go wieloma wspaniałymi charakterologicznymi i osobowościowymi zaletami, w tym również zaczerpniętymi spoza europejskich obszarów kulturowych. Ukształtowana w tej epoce szeroko rozbudowana przypowieść o zwierzęciu uzbrojonym przez naturę w jeden róg, obdarzonego mądrością, inteligencją, szlachetnością oraz wyjętymi z kodeksu honorowego rycerstwa zasadami – odwagą, nieustraszoną, nieustępliwością, gotowością do podjęcia walki z każdym jego prześladowcą – nabrała szerokie-

Ryszard Wagner
niezrzeszony,
PZŁ Poznań

go wymiaru symbolicznego. Wraz z upływem czasu towarzysząca zwierzęciu legenda, została rozszerzona o informację, że można go upolować tylko i wyłącznie w momencie, gdy przy spotkaniu z dziewicą, po położeniu głowy na jej kolanach, w spokoju i poczuciu bezpieczeństwa zasypia. Ta część rozszerzonej legendy przyczyniła się, że stał się on symbolem czystości i dziewictwa – co w połączeniu z przedstawianymi walorami jego osobowości wpłynęło, że w formie alegorycznej został przejęty również przez kulturę i religię chrześcijańską. Jednorożca odczytano jako postać Jezusa Chrystusa a dziewicę jako Matkę Boską.

Do bardzo przepięknych pod względem artystycznym dzieł, nawiązujących do alegorycznego – poprzez jednorożca – ukazania postaci Chrystusa, należą stworzone w Niderlandach w latach 1495–1505 w nieznanym z nazwy warsztacie artystycznego tkactwa – tapiserie. Składający się z siedmiu części cykl artystycznych tkanin nosi tytuł „Polowanie na jednorożca”. Natomiast, jego kolejne następujące po sobie części, zostały zatytułowane – „Początek polowania”, „Jednorożec przy fontannie”, „Jednorożec przechodzący przez strumień”, „Jednorożec broniący się”, „Upolowany jednorożec”, „Zabicie jednorożca i sprowadzenie go do zamku”, „Jednorożec w rajskim ogrodzie”. Cykl dzieł w swym założeniu kompozycyjnym i artystycznym nawiązuje do w pełni ukształtowanej pod koniec średniowiecza wyrafinowanej kultury dworskiej, w której łowiectwo ujęte

„Początek polowania”, tapiseria, autor nieznany, Niderlandy, 1495 r., repr. z Internetu

w ramy wypracowanych rytuałów i zasad, odgrywało bardzo ważną rolę. Z kolei w warstwie przekazu religijnego, poprzez wprowadzoną głęboko przemyślaną, rozbudowaną symbolikę i aluzje, nawiązuje do dogmatów chrześcijańskich, przebiegu życia Chrystusa – od przyjęcia przez Niego chrztu, poprzez Jego działalność misyjną aż do męczeńskiej śmierci na krzyżu. Dzieła te obecnie eksponowane są w Nowym Jorku, w muzeum poświęconemu sztuce średniowiecznej „The Cloisters” wchodzącego w skład „Metropolitan Muzeum of Art”.

Epoka średniowiecza to czasy kształtowania się stanu rycerskiego, z którym nierozłącznie związany jest herb rycerski. Podstawowymi elementami jego budowy są – tarcza herbowa zawierająca godło herbowe, nałożony na górną krawędź tarczy herbowej hełm heraldyczny – w polskiej tradycji z koroną oraz klejnot herbowy. Herbowi z hełmem, powinny towarzyszyć zgodnie z wymogami heraldycznymi, spływające z niego w kształcie stylizowanych liści akantu labry, które są często pomijane. Herb może jeszcze zawierać wiele dodatkowych elementów, takich jak trzymacze tarczy herbowej, koronę rangową, orderzy herbowe, dewizy herbowe, postument herbowy.

Wśród wielu symboli zwierzęcych i ich atrybutów, będących godłem herbowym, znajduje się również jednorożec przedstawiany jako koń z rozdwojonymi kopytami i brodą. Jest godłem herbowym wielu europejskich herbów rycersko-szlacheckich. Występuje również w polskiej heraldyce – jest godłem herbu Bończa. Na jego tarczy herbowej, na błękitnym polu nałożone jest godło herbowe – w kolorze srebrnym, skierowany na prawo, spięty do skoku jednorożec, z rogiem na środku czoła w pozycji poziomej, symbolizującej gotowość do odparcia ataku. Do klejnotu herbu nad hełmem w koronie, został wprowadzony również w kolorze srebrnym, skierowany w prawo, spięty, pół jednorożec.

W heraldyce europejskiej często do herbu wprowadzany był jako tzw. trzymacz tarczy herbowej. Najbardziej znanym tego przykładem

Jerzy Drużycki, herb rycersko-szlachecki BOŃCZA, drzeworyt ręcznie barwiony, akwarela, gwasz, 1977 r., ze zbiorów autora, fot. oryg. Zuzanna Wagner

jest herb Królestwa Szkocji, do którego wprowadzono dwa jednorożce jako trzymacze tarczy herbowej, z nałożonymi na szyje obrożami z opadającymi z nich fragmentami łańcucha, symbolizującymi wyzwolenie. Jednorożec jest również godłem miast i gmin. W Polsce między innymi głowa jednorożca jest herbem Lidzbarka, pół jednorożec jest jednym z elementów herbu gminy Orońsko.

Średniowiecze jest również epoką osnutego nimbem tajemniczości, gorączkowego poszukiwania przez alchemików na drodze spekulatywnego dociekania i przeprowadzanych prób doświadczalnych „kamienia filozoficznego” – substancji dającej przemienić się w złoto, któremu w przypisanie wieloznacznej i wielowątkowej symbolice został podporządkowany razem z lwem, orłem i smokiem również jednorożec.

Na przestrzeni mijających wieków, jednorożec zawsze postrzegany było jako zwierze istniejące w świecie realnym. Z ogromną siłą oddziaływał na wyobraźnię myśliwych, rządnych silnych wrażeń łowieckich. Stworzony wokół niego mit, przedstawiał go jako jedyne ze znanych zwierząt gatunków zdolne do stoczenia zwycięskiej walki ze słoniem. Oręż jego, potężny spiralnie skręcony róg, umieszczony na środku jego czoła, był przez wiele wieków najbardziej pożądanym trofeum łowieckim, tym bardziej, że przypisywano mu nadzwyczajne właściwości – możliwość ochrony człowieka przed wszelkimi niepożądanymi przypadłościami, truciznami, chorobami. Jednym z przykładów przedstawiania jednorożca jako zwierzęcia łownego wśród wielu innych gatunków wywołujących zainteresowanie myśliwych, jest z 1578 roku miedzioryt Abrahama de Bruyna.

Abraham de Breyn, miedzioryt, 1578 r., ze zbiorów autora, fot. oryg. Zuzanna Wagner

Legendarne, mityczne zwierze zostało również „umieszczone” na nieboskłonie. Około 1642 roku niemiecki astronom Jakub Bartsch konstelacji gwiazd w gwiazdozbiore równikowym, przez który przechodzi Droga Mleczna, nadał nazwę Jednorożec (Monoceros).

Michał Wierchołanecw, ekslibris Ottmar Premstaler, drzeworyt, lata 80–te XX w., ze zbiorów autora, fot. oryg. Zuzanna Wagner

Zwierze to również w czasach współczesnych, poprzez swoją złożoną, bogatą, szeroką, symbolikę, oddziałuje na wyobraźnię wielu współczesnych artystów, jest silną inspiracją twórczą. Za przykład mogą służyć prace graficzne znakomitych europejskich twórców – Rosjanina Michała Wierchołancewa i Niemki Elfriede Weidenhaus, która do swoich graficznych prac, często wprowadzała zwierzęcą symbolikę, w tym jednorożca. To uzbrojone przez naturę w niezwykle skuteczny oręż – jeden róg – legendarne, stricte łowne zwierze, będące wy-

tworem przebogatej, kreatywnej ludzkiej wyobraźni o bardzo szerokiej złożonej ambiwalentnej symbolice – od starożytności do czasów współczesnych „funkcjonujące” w wielu obszarach kultury, będąc przy tym w każdej artystycznej epoce inspiracją twórczą dla wielu dziedzin sztuki, na stałe wpisało się do „skarbcy” powszechnego, kulturowego dziedzictwa człowieka.

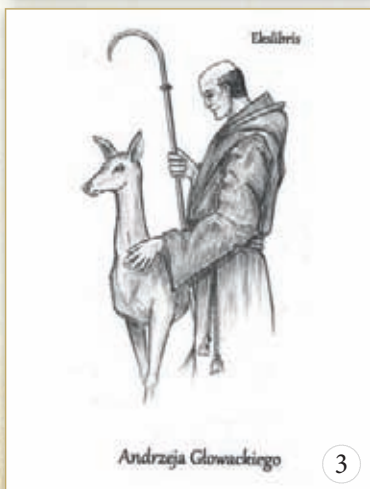
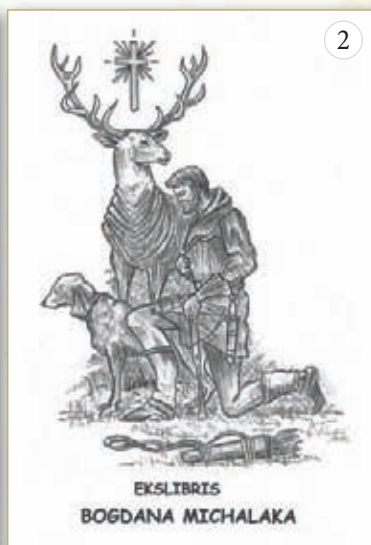
Elfriede Weidenhaus, ekslibris dr Werner Daniel, akwaforta, lata 80–te XX w., ze zbiorów autora, fot. oryg. Zuzanna Wagner

PATRONI ŁOWIECTWA W EKSLIBRISACH RYSZARDA WAGNERA

Ryszard Wagner jest nie tylko znanym znawcą i kolekcjonerem rycin, rysunków o tematyce łowieckiej, ale sam je tworzy. Komponuje i wykonuje między innymi ekslibrisy z patronami łowiectwa, których ukazuje w stylu greckim i rzymskim: muskularność, wyprostowana sylwetka gotowa do walki, typ przywódczy. Poniżej przedstawiamy cztery ekslibrisy:

1. **Ekslibris Ryszarda Wagnera** – Św. Eustachy (Placidus), Generał cesarzy: Wespazjana i Hadrian, 2018 r., technika własna – rysunek tuszem, pastel, obróbka komputerowa. Przesłanki, którymi kierował się autor komponując postać Eustachego to: silna barczysta postać, rysy twarzy w typie południowego Europejczyka, znamionujące siłę woli, wewnętrzną energię, siłę charakteru, stanowczość. Eustachy w zbroi i z hełmem w ręce, przynależnym wysokim rangą legionistom. Obchodzimy święto 20 września.
2. **Ekslibris Bogdana Michalaka** – Alegoria Św. Huberta, 2018 r., rysunek tuszem, obróbka komputerowa. Klęcząca, postać pełna skruchy, bijącego się w pierś Huberta, z pokornym pod wpływem cudownego zdarzenia psem myśliwskim u nogi. Święto Patrona obchodzimy 3 listopada.
3. **Ekslibris Andrzeja Głowackiego** – Św. Idzi, 2017 rok, rysunek tuszem, obróbka komputerowa. Rysy twarzy delikatne, znamionujące wyważonego, pełnego wewnętrznego spokoju zakonnika, pełniącego swoją posługę na osobności, w pustelni.
4. **Ekslibris Janusza Sieka** – Św. Bawon, 2017 r., rysunek tuszem, obróbka komputerowa. Postać rycerza o rysach twarzy zachodniego Europejczyka, znamionującego silną osobowość, z ptakiem drapieżnym na prawej ręce oraz z atrybutami stanu rycerskiego – mieczem i pasem rycerskim. Święto Patrona obchodzimy 1 października.

Janusz Siek
– Oddział Rostoczański
KKiKŁ PZŁ

MEDAL ŚWIĘTEGO JANA GWALBERTA

Rok temu podczas VI Międzynarodowego Seminarium Naukowego w Czarnej Białostockiej, na zakończenie wygłaszanego przeze mnie referatu na temat Patrona Leśników św. Jana Gwalberta zaproponowałem, aby wzorem nadawanego od 1993 roku myśliwym szczególnie zasłużonym dla kultury łowieckiej Medalu św. Huberta, ustanowić także Medal św. Jana Gwalberta, który byłby nadawany leśnikom za zasługi dla kultury leśnej.

Propozycja ta spotkała się z zainteresowaniem miejscowych leśników, a szczególnie dyrektora Centrum Kultury Łowieckiej i Leśnej w Czarnej Białostockiej. Wkrótce zaproponowano mi abym wykonał projekt medalu. Został on przyjęty a medal odlano w pracowni Wiesława Kuleja.

Na początku października br., podczas odbywającego się w Czarnej Białostockiej VII Międzynarodowego Seminarium Naukowego pt. „Myślistwo czy Łowiectwo”, Medal św. Jana Gwalberta – Patrona leśników został po raz pierwszy wręczony.

Na dyplomie zapisano:

***Za zasługi dla dobra lasu
oraz kultury leśnej
nadaje się medal św. Jana Gwalberta***

Medalem zostali wyróżnieni leśnicy, (choć nie tylko), którzy w szczególny sposób przyczynili się do organizowanego od siedmiu lat Seminarium:

- Zenon Angielczyk – nadleśniczy Nadleśnictwa Dojlidy,
- Kazimierz Antowski – b. nadleśniczy Nadleśnictwa Czarna Białostocka,
- Krzysztof Bozik – nadleśniczy Nadleśnictwa Waliły,
- Emilia Chilecka – członek Centrum Kultury Łowieckiej i Leśnej,
- Krzysztof Dąbkowski – nadleśniczy Nadleśnictwa Knyszyn,
- Andrzej Gołębiewski – zastępca dyrektora RDLP Białystok,
- Jarosław Karpiuk – nadleśniczy Nadleśnictwa Żednia,
- Marek P. Krzemień – przewodniczący Rady Programowej Centrum Kultury Łowieckiej i Leśnej,
- Aleksander Lickiewicz – nadleśniczy Nadleśnictwa Krynki,
- Bogusław Piątek – zastępca Dyrektora Generalnego LP ds. Gospodarki Leśnej,
- Edmund Sarnowski – zastępca nadleśniczego Nadleśnictwa Czarna Białostocka,
- Wojciech Świtecki – pełniący obowiązki nadleśniczego Nadleśnictwa Supraśl,
- Autanas Valincjus – Litewski Związek Łowiecki,
- Jerzy Wilczewski – Gospodarstwo Ogrodnicze w Białolusach.

Na zakończenie uroczystości obecny na niej zastępca dyrektora RDLP w Białymstoku złożył deklarację, że będzie czynił starania, aby Medal ten miał zasięg regionalny a najlepiej ogólnopolski, co mogłoby się zbiec z przypadającą w przyszłym roku 95 rocznicą utworzenia Lasów Państwowych.

Marek P. Krzemień
Oddział Galicyjski
KKiKŁ PZŁ

LIS W KULTURZE ŁOWIECKIEJ

*Liszka jest sztuczna i pełna chytrości...
Liszka nie tylko kury, kapłony i inny
drób folwarczny trapi i psuje,
ale nawet i pszczołom nie przepuści...
Jakub Kazimierz Haur – Skład albo skarbiec
znakomitych sekretów ekonomiej ziemianskiej*

Lis – Vulpes vulpes

Lis od wieków był wielce pożądaną myśliwską zdobyczą ze względu na swoje futro używane do szycia odzieży. W średniowieczu lisie futro było wysoko poszukiwaną i cenioną łupieżą. Świadczą o tym słowa Agnieszki Samsonowicz: Zapasy lisich skór w komorach władców były zasilane nie tylko w drodze danin, lecz także przez specjalnie stworzone służby łowieckie. Również i w gospodarstwach szlacheckich, jak o tym wspomina Mikołaj Rej, ważną rolę odgrywały łowione w samołówki lisy, których łupieżę sprzedawane były potem na targu. Trwałe miejsce w kulturze lis znalazł sobie jednak głównie za sprawą polowań konnych – Par force. Chociaż w Polsce w dobie nowożytnej nie lis a zajęć był obiektem konnych polowań z psami urządzanych przez dwory.

Polowania takie odnajdujemy w przysłowiu:

Gonią lisa nie dla mięsa, ale dla skóry.

Nie dziwi zatem fakt, że lis pojawia się w bardzo wielu przysłowiach:

Wykurzył go, jak lisa z jamy.

Ogniem wykurzyć, jak lisów z nory.

Skrada się jak lis.

Nie tak łatwo szczwanego lisa wyprowadzić w pole.

Chytry jak lis.

Nie żałować lisowi drugiego naboju.

Lis na rozkładzie

Marek P. Krzemień
– Oddział Galicyjski
KKiKŁ PZŁ

„ZEGAR MYŚLIWSKIEGO ŻYWOTA” – NIE TYLKO WE WSPOMNIENIACH (3)

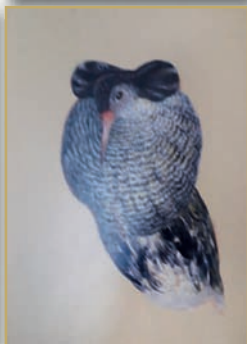
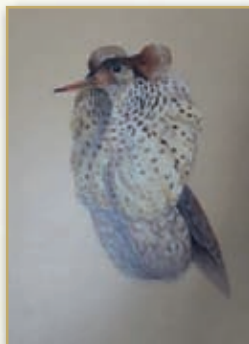
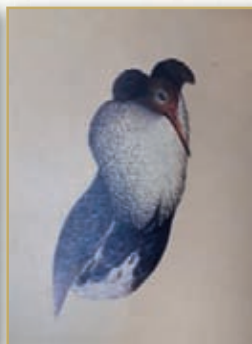
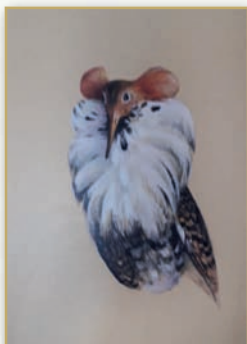
Większości myśliwym maj kojarzy się z polowaniami na wiosenne „majowe koziołki”, ale dla mnie maj, głównie jego pierwsza połowa, to niezapomniane misterium przyrody jakim jest tokowisko batalionów. Bliżej ten temat opisałem w numerze 84 biuletynu „Kultura Łowiecka”. Nie dane mi było polować na te oryginalne ptaki, gdyż z początkiem lat 80-tych ubiegłego wieku zostały wyłączone z myśliwskiego kalendarza i objęte ochroną gatunkową. Ale jako kibic i pomocnik uczestniczyłem w polowaniach na bataliony. Dlatego chciałbym się podzielić kilkoma refleksjami na ten temat, przede wszystkim przedstawiając różne zachowania myśliwych w trakcie polowania.

Polowanie na bataliony z pozoru wydaje się być „łatwym polowaniem”. Nic bardziej mylnego, bo niby z jednej strony ptaki te są bardzo dobrze widoczne, ale z drugiej tokowiska odbywają się zawsze na otwartej przestrzeni, dlatego też trudno je podejść na odległość skutecznego strzału. Forma polowania w których uczestniczyłem polegała na powolnym płynięciu wzdłuż brzegu i zbliżeniu się do batalionów.

Polowałem głównie z Andrzejem. Byłem jego pomocnikiem, prowadzącym i kierującym łódką. Andrzej był, i do tej pory jest bardzo etycznym myśliwym, to głównie dzięki niemu mogłem przeżywać wspaniałe polowania zgodne z tradycją i etyką prawdziwych myśliwych. „Nasze odcinki” starorzecza Narwi pokonywaliśmy dziennie dwu i trzykrotnie, mając możliwość obserwowania tokowiska nawet z odległości 10–15 metrów, co było niezapomnianym przeżyciem. Płynąc, Andrzej lornetkował teren wybierając do strzału tylko pojedyncze koguciki o wspaniałych kryzach. Ale i tak dwu, trzydniowy pobyt w większości owocował pozyska-

Jerzy Błyszczuk
Oddział Tarnowski,
Galicyjski KKIKŁ PZŁ

niem nawet ośmiu tych przepięknych ptaków.

Jednego roku wraz z Andrzejem przyjechał jego kolega S.S., był doskonałym kompanem, przysłowiowa dusza towarzystwa. Ale wraz z rozpoczęciem polowania S. zmieniał się nie do poznania – niczym „Jekyll i Hyde”. W jego oczach pojawiała się żądza pozyskania „za wszelką cenę”. Miałem dwa razy „przyjemność” polowania z S., pierwszy i ostatni za jednym razem. S. widząc z daleka tokujące ptaki kładł się w łodzi i z pozycji leżącej strzelał w sam środek tokowiska. Trudno było nie trafić, a więc od dwóch strzałów, drugi oddawał do odlatujących ptaków, padało czasem 10–12 osobników. S. „chwalił się”, że jego „rekord” to 23 ptaki. Jeszcze bardziej bulwersowało mnie jego dalsze zachowanie. Spośród zabitych ptaków S. zabierał tylko dorosłe samce batalionów, pozostałe zaś, samice, osobniki młode czy inne gatunki ptaków, pozostawiał na miejscu.

Było to moje jedyne spotkanie z S., bo Andrzej widząc jego „myśliwską etykę”, więcej swojego kolegi na bataliony nie zaprosił. Natomiast pamiątką tego wyjazdu są wszystkie ptaki pozyskane, a pozostawione przez S. – stanowią one część mojej kolekcji.

Majowy obraz cyklu „Zegar myśliwskiego żywota” „Na

bataliony” to analogicznie jak poprzednie olej na płótnie o wymiarach 110x80 cm autorstwa Dymitra Filimonowa. Drugi, mniejszy to również olej na płótnie o wymiarach 50x60 cm tego samego autora, przedstawia fragment tokowiska. Uzupełnieniem są portrety batalionów w skali rzeczywistej o wymiarach 20x30 cm, przy czym inne obrazy z tej serii przedstawione były w 84 numerze „Kultura Łowiecka”. Dopełnieniem są dermatoplasty pojedynczych batalionów w pełnej szacie godowej oraz fragment tokowiska, wszystkie pochodzą z mojej kolekcji.

Na koniec chciałbym się podzielić jeszcze jedną refleksją, ale na zupełnie inny temat. Parę lat temu będąc na tokowisku batalionów obserwowałem różne gatunki ptactwa wodno-błotnego, ich różne formy zachowań. Dosłownie 20–25 metrów od naszego punktu obserwacyjnego była niewielka wyspa będąca miejscem między innymi gniazdowania kolonii paru gatunków rybitw, głównie rybitwy białoczelnej. Pod wieczór nad wyspą rozpętało się istne piekło. Wszystkie ptaki wzbiły się w powietrze, a i tak głośny jazgot wzmógł się parokrotnie. Spokojna obserwacja pozwoliła zrozumieć to z pozoru dziwne zachowanie. Dwie pary wron siwych zaatakowały kolonię gniazdujących ptaków chcąc pożywić się ich jajami. Krurowate są wyjątkowo inteligentnymi ptakami, a sposób w jaki dobierały się do gniazd tylko to potwierdził. Otóż trzy spośród czterech ptaków atakowały 2–3 gniazda będące w bliskim sąsiedztwie, odciągając od nich gniazdujące ptaki. W tym czasie czwarty osobnik dobierał się do jaj, i jak się później okazało, skutecznie. Potem następowała zamiana ról, tak aby wszystkie wrony mogły się pożywić. Rybitwy stawiały dzielnie opór, ale i tak nie zdołały obronić gniazd. Wszystko to trwało około godziny. Ranek odsłonił wynik wieczornej walki: część wyspy zajmowana do tej pory przez rybitwy była pusta – ptaki odleciały. Dokładne oględziny pozwoliły stwierdzić, że z 22 gniazd 20 było pustych lub z resztkami rozbitych jaj, w jednym pozostały dwa jaja, a w drugim jedno. Ponadto znaleźliśmy dwie martwe rybitwy. Z jednej strony powiemy, no cóż, to przecież odwieczne prawa natury, ale z drugiej ... czy nie powinniśmy bardziej skutecznie starać się chronić te gatunki ptaków, które są coraz mniej liczne, są skrajnie zagrożone?

*****

MAJ

Maius mirabilis przez piewców opiewany
Bywa raczej spod znaku rogacza niż dzika
Lecz gdy księżyc pełnią na niebo wypełźnie
To ambona zwabi zawsze łowcę lunatyka

Jak dobrze w niej zasiąść na ławie chropawej
Nad głową mając zblakłe gwiazd warkocze
A wokół piękno wiosny aż trzeszczy w posadach
I dusza jak chorągiew z radości łopoce

Bo gdy przyroda wre i kipi niczym para w kotle
To nieważne czy na polanę zbłądzi cię przelatka
Ważne, by jakoś w duszy posklejać wrażenia ulotne

I słuchać eksplozji nocy, wróżąc z kwiatów płatką
Bo to jak śnić o tej jedynej, mocno ukochanej skrycie
I cieszyć się jak dziecko szczerze afirmując życie

**Włodzimierz
Grzebieniowski**
Oddział Tarnowski
KKiKŁ PZŁ

DOZORCA LEŚNO-ŁOWIECKI

Wojciech Boczkowski

*Oddział Warszawski
KKiKŁ PZŁ*

Poza znanymi powszechnie oznakami Strażnika Łowieckiego i Straży Leśnej, w okresie II Rzeczypospolitej, występowały również, choć sporadycznie, oznaki Dozorcy Leśno – Łowieckiego i co bardzo ciekawe dotyczyły one terenów wojskowych. Jako teren wojskowy należy rozumieć poligon wojskowy – czyli zamknięty teren wojskowy używany do ćwiczeń i manewrów wojskowych, przeprowadzania testów broni oraz opracowywania i testowania taktyki wojskowej. Nazwa wywodzi się od zamkniętego na potrzeby wojska obszaru, najczęściej w kształcie wielokąta (ang. polygon). Pierwsze poligony wojskowe na dzisiejszych ziemiach polskich zostały założone na potrzeby armii pruskiej, potem także rosyjskiej. Jednym z najstarszych poligonów jest poligon toruński, na którym ćwiczenia odbywały się już pod koniec XVIII wieku. Wiekowymi są również: poligon w Łambinowicach z 1864 roku oraz poligon Orzysz, założony w 1890 roku. Pierwsze poligony zakładane przez Wojsko Polskie powstały w okresie dwudziestolecia międzywojennego i nosiły nazwę obozów ćwiczeń. Obóz ćwiczebny, obóz ćwiczeń (OC) – to miejsce okresowego pobytu wojska poza rejonem stałej dyslokacji, przeznaczone do szkolenia bojowego w warunkach polowych. Obozy ćwiczebne wyposażone były zwykle w strzelnice, place ćwiczeń, boiska sportowe, kluby, przystanie. Organizowano je zazwyczaj w lecie, rozmieszczając wojsko w namiotach lub barakach; niekiedy urządzano obozy ćwiczebne również w zimie. W obozach ćwiczebnych, w których rozmieszczone były różne oddziały i związki taktyczne, powoływano komendę obozu ćwiczeń i wyznaczano dowódcę OC. Porządek wewnętrzny, służbę wewnętrzną i wartowniczą w obozie regulował dowódca OC w myśl zasad obowiązujących w garnizonie i przystosowanych do warunków polowych. W dwudziestoleciu międzywojennym w Wojsku Polskim funkcjonowały następujące komendy obozów ćwiczeń, zaliczane do władz garnizonowych obok komend miast i komendantów placów:

- Komenda Obozu Ćwiczeń „Barycz”,
- Komenda Obozu Ćwiczeń „Biedrusko”,
- Komenda Obozu Ćwiczeń „Brześć”,
- Komenda Obozu Ćwiczeń „Czerwony Bór”,
- Komenda Obozu Ćwiczeń „Grupa”,
- Komenda Obozu Ćwiczeń „Leśna”,
- Komenda Obozu Ćwiczeń „Pohulanka”,
- Komenda Obozu Ćwiczeń „Powursk”,
- Komenda Obozu Ćwiczeń „Raducz”.

Jak dotychczas nie są znane przepisy regulujące gospodarkę leśno-łowiecką na terenach OC, lecz że taka była, świadczą dwie różne, dotychczas odnalezione oznaki z poligonów wojskowych II RP i są to:

Pierwsza oznaka ma kształt owalny i napis: „KOMENDA PLACU OBOZU ĆWICZEŃ BIEDRUSKO DOZORCA LEŚNO-ŁOWIECKI” oraz nałożony orzełek wzór 19. Komenda Obozu Ćwiczeń „Biedrusko” była na północ od miasta Poznań, między Biedruskiem a Chludowem, w pow. poznańskim, woj. wielkopolskie. Oznaka wykonana z blachy mosiężna, wybijana, o wymiarach 75 x 98 mm.

Natomiast druga z oznak, znaleziona w okolicach Terespoła, ma również kształt owalny, lecz odmienny napis: „POLIGON WOJSKOWY DOZORCA LEŚNY I ŁOWIECKI” oraz nało-

żony także orzeł wzór 19. Pochodzi z Komendy Obozu Ćwiczeń „Brześć”, który znajdował się w okolicy Brześcia Litewskiego, w pow. brzeskim, woj. poleskie. Wykonana z blachy mosiężnej, wybijana, o wymiarach 71 x 95 mm. Mam nadzieję, że z biegiem upływu czasu uda się także odnaleźć dalsze oznaki jakie mogły być używane przez pozostałe Komendy Obozów Ćwiczeń w Polsce międzywojennej.

„ŁOWIECTWO W GRAFICE EUROPEJSKIEJ OD XV DO XVIII WIEKU Z KOLEKCJI RYSZARDA WAGNERA”

Biorąc do ręki 136-cio stronicową książkę o charakterze albumowym, z tytułem „Łowiectwo w grafice europejskiej od XV do XVIII wieku z kolekcji Ryszarda Wagnera” w opracowaniu Arkadiusza Wagnera odnosimy ogromne wrażenie bogactwa oraz kunsztu przedstawionych dzieł graficznych, przypadających na powyższy przedział stuleci. Autor na wstępie przybliży czytelnikowi techniczną stronę tworzenia w owej dziedzinie plastycznej, zwanej też grafiką warsztatową, a także nakreśla aspekty na jej zapotrzebowanie już od czasów średniowiecza.

Analiza płaszczyzn historycznych, pozwala przybliżyć także walory natury estetycznej, jakie wypływają z poszczególnych dzieł, poczynawszy od rytowników anonimowych poprzez wielkich artystów takich jak Lucas Cranach starszy, Giorgio Ghisi, Daniel Chodowiecki. W książce w bardzo czytelny sposób został nakreślony charakter poszczególnych technik graficznych, poczynawszy od drzeworytu, poprzez miedzioryt, suchą igłę, akwafortę, akwatintę, mezzotintę, czy też przedstawiony przykład litografii z przełomu XVIII i XIX wieku. Takie ujęcie otwiera szerokie spojrzenie oraz pogłębia u odbiorcy percepcję tychże obrazów. Ważną, a zapewne nieodzowną cechą grafiki jest jej sygnowanie, na co autor książki zwraca szczególną uwagę. Wyjątkowością, jaką charakteryzuje się ta dziedzina, jest wielokrotność powielania, choć pomimo tego dzieła nie tracą na oryginalności.

Autor w bardzo subtelny sposób dokonał doboru całości, kolejno opisywanych dzieł, a definiując jedną z dziedzin plastycznych, jaką jest właśnie grafika, krok po kroku wprowadza czytelnika w coraz bogatsze jej treści. Tę ucztę duchową rozpoczyna od dzieł o kompozycjach pierwszoplanowych, anatomię figuratywną, charakterystyczną dla postaci ludzi i zwierząt, a także o charakterze mitologicznym.

Na uwagę zasługuje oprawa artystyczna tejże pozycji. Całość przykuwa uwagę doskonałym układem tekstu i ilustracji oraz dekoracyjnymi ornamentami, zdobiącymi poszczególne strony. W bardzo ciekawy sposób zilustrowane są strony 6, 112 oraz ostatnia przez panią Aleksandrę Ćwikowską, przedstawiające zwierzęta, a w szczególności sylwetkę jelenia św. Huberta z krzyżem w wieńcu, utworzone techniką kaligrafii, obrobione w programie komputerowym i zwektorowane.

Szanowny autorze, wykonałeś wspaniały prezent dla swojego ojca, czym przyczyniłeś się także dla kultury europejskiej, w tym także polskiej, a w szczególności kultury łowieckiej.

Jerzy Garbacz
Oddział Roztoczański
KKiKŁ PZŁ

WYSTRÓJ MYŚLIWSKI ZESPOŁU PAŁACOWEGO W DZIERĄŻNI

Liliana Keller
Oddział Rostoczański
KKiKŁ PZŁ

Pałac w Dzierążni, położonej w gminie Krynice, w powiecie tomaszowskim, w województwie lubelskim został wzniesiony około 1880 roku przez Jana Igna-

Front pałacu w Dzierążni

cego Rudnickiego, ówczesnego właściciela Dzierążni, w dawnej posiadłość rodu Debolich, u których miał bywać książę Józef Poniatowski.

W 1944 majątek przejął skarb państwa, w dworze działała szkoła, później mieściła się tu biblioteka. Od 2006 roku pałac jest własnością Andrzeja Gro-

Tył pałacu w Dzierążni

Andrzej Gromulski z biuletynem „Kultura Łowiecka”

W salonie myśliwskim pałacu w Dzierążni

Hol w pałacu w Dzierążni

mulskiego, który w latach 2007-2010 przeprowadził prace remontowo - konserwatorskie przywracając pałacowi historyczne walory artystyczno - estetyczne. Remont pałacu został nagrodzony przez lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków „Laurem Konserwatorskim 2011”. Orestaurowano szafy wnękowe, parkiety mozaikowe, schody, balustrady, stolarkę okienną i drzwiową. Odtworzono historyczny podział pomieszczeń, dekoracje sztukatorskie oraz sąsiadujący park: pielęgnacja drzew, wnętrz ogrodowych, ogrodu różanego, klombów kwiatowych, alejek parkowych.

Pałac jest murowany, podpiwniczony, parterowy z nadbudowanym od strony południowej piętrem, jest zbudowany na planie prostokąta, eklektyczny. Wnętrza mają układ dwutraktowy, z holem i salonem na osi. Z salonu prowadzą drzwi na taras ogrodowy. W skrzydle północnym są cztery pokoje - dwa większe, reprezentacyjne i dwa mniejsze z wejściem przez sień, zaś w skrzydle południowym są pokoje mieszkalne z oddzielającym je korytarzem i schodami na piętro.

Do dziś z dawnego wyposażenia zachowały się ozdobne elementy na ścianach - fasety i sufitach - rozety, stolarka, ozdobne podłogi i parkiety. Z dwóch eklektycznych kominków z drugiej połowy XIX wieku, jeden znajduje się w holu - z białych kafli, drugi - z cegły szamotowej został przeniesiony do dawnego Domu Sejmikowego w Tomaszowie Lubelskim.

Andrzej Gromulski jest znanym i cenionym myśliwym polującym w różnych zakątkach Polski i świata, jest społecznikiem, propagatorem kultury łowieckiej.

**Zdjęcia Liliana Keller,
Janusz Siek**

NA CIĄGACH

Były to lata dawne.

Tak odległe że nie pamiętam kiedy to było.

Może lat czterdzieści, może pięćdziesiąt.

Wiele czasu ubyło.

Wczesna wiosna.

Koniec marca, kwiecień może.

Cichy wieczór, usypiająca knieja.

Zachodu zorze.

Łąka śródleśna wzdłuż strumienia.

Olchy, łozy ze srebrnymi baziami.

Cichy szelest trzciny i cisza delikatnie

Zakłócana, kniei wieczornej głosami.

Z dała klangor żurawi

Świst skrzydeł kaczek.

Pohukiwanie puszczyka.

Szczekanie rogaczy.

Z za wierchołków olszyny

Sylwetka ptaka się wyłania.

Ciche pogwizdywanie, psykanie.

Delikatny głos chrapania.

Za chwilę z drugiej strony

Łąki, znów chrapanie słysząc.

Słonka ciągnie na tle nieba.

Aksamitna, wiosenna cisza.

Wieczór majowy w kniei.

Cichnie śpiew ptasi.

Z nad bagienka żabi koncert.

Nocny mrok, zorze gasi.

A słonki ciągną nad łąką

W swym locie godowym.

Ciągną tajemnicze.

Wieczorem kwietniowym, majowym.

Długodziobe czarodziejki

Ciągną nad duktami.

Z długim dziobem w dół zwróconym.

Wiosny wieczorami.

Wspominam dawne wieczory.

Słonek chrapanie, ptasi śpiew.

Wiosenne zorze zachodu.

Cichutki szum drzew.

Minął ten czas bezpowrotnie?

Nie, wraca we wspomnieniach.

Nostalgia doskwiera, tęsknota.

Smutek wyłania się z cienia.

Jesień - 2018 rok

Stanisław Ostański

TAJEMNICE I CZAR STARYCH FOTOGRAFII

Zgłębiając zbiory fotograficzne Włodzimierza Korsaka odkrywamy prawdziwe perły, zdjęcia architektury międzywojennej Warszawy z roku 1935. Warszawę, która ginęła systematycznie burzona przez Niemców po upadku Powstania Warszawskiego, po której zostało morze ruin. Dla upamiętnienia 100 lecia Niepodległości prezentuję fotografie Warszawy dotąd nie publikowane, ukazujące między innymi piękno rynku Starego Miasta, Łazienek Królewskich. Możemy porównać je ze stanem obecnym.

Fragment kościoła Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny przy rynku Nowego Miasta

Fragment kościoła Sakramentek pw. św. Kazimierza przy rynku Nowego Miasta

Kanonia

Kanonia

Rynek Starego Miasta

Rynek Starego Miasta

*Ulica Piwna, w oddali wieża kościoła
rzymskokatolickiego Paulinów*

*Kamienica Mazowieckich przy uli-
cy Dunaj Wązki*

*Kamienica na rynku Starego Mia-
sta*

Łazienki Królewskie

Pomnik Jana III Sobieskiego

Wejście do katedry

Kolumna Zygmunta III Wazy

Zamek Królewski

**Henryk Leśniak – Oddział Gorzowski
im. Włodzimierza Korsaka KKiKŁ PZŁ**

PODZIĘKOWANIE

Składam serdeczne podziękowanie kolegom klubowym Zbyszkowi Korzeniowskiemu i Andrzejowi Głowackiemu za bezinteresowne ofiarowanie mi pamiątek po Włodzimierzu Korsaku, które wzbogacą moje zbiory. Obecnie opracowuję materiały związane z rysunkami tworzonymi przez Włodzimierza Korsaka, zwracam się do kolegów posiadających w swych zbiorach rysunki jego autorstwa o udostępnienie ich skanów, kontakt mailowy: ilga7@wp.pl.

Henryk Leśniak – Oddział Gorzowski im. Włodzimierza Korsaka KKiKŁ PZŁ

SPOD PIÓRA KLUBOWICZA

- W publikacji **XII Krajowy Zjazd Delegatów Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej. 22–24 czerwca 2018 r. Łęczeczki**, wydanej przez Oddział Poznański Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ autorzy przybliżyli nam działalność dwu postaci ważnych dla polskiej kultury i łowiectwa, związanych z Wielkopolską, Feliksa Nowowiejskiego i Władysława Janta-Połczyńskiego, Krzysztof Kadlec w rozdziale Feliks Nowowiejski – twórca sygnałów myśliwskich i Tomasz Sobalak w rozdziale Władysław Janta-Połczyński wobec zagadnień kultury. W trzech innych rozdziałach Krzysztof Kadlec przedstawił w zarysie historię i bogatą działalność Oddziału Poznańskiego KKiKŁ PZŁ, Michał Mańkowski Zespołu Muzyki Myśliwskiej „Babrzysko”, zaś Wojciech Matysiak napisał o piętnastu spotkaniach myśliwych w ramach Szamotulskiego „Salonu Hubertowskiego”. Uzupełnieniem tej wartościowej publikacji są dwa rozdziały napisane przez Aleksandrę Matulewską *Kuchnia myśliwska wczoraj i dziś* oraz Leszka Szewczyka *Literatura łowiecka częścią dziedzictwa narodowego Polaków*.
- Bogdan Michalak w **Tak było. Zapiski i szkice autobiograficzne** nastrojowo i pogodnie opisuje swoje dzieciństwo, rodzinę, pracę, przyjaciół, nawiązuje do ważnych miejsc, wydarzeń i czasów w których przyszło mu żyć i działać. We wspomnieniach są też ciekawe wątki łowieckie. Każdy z 34 podrozdziałów tej 104 stronicowej książki mógłby być scenariuszem filmowego serialu o tak sympatycznym, pracowitym i zasłużonym myśliwym jakim jest Bogdan Michalak.

Łęczeczki, Bogdan Michalak wpisuje dedykację do autobiograficznej książki, fot. Janusz Siek

Łęczeczki, Bogdan Michalak-pierwszy od prawej i Janusz Siek przy Świętym Hubercie z Szamotuł, fot. Liliana Keller

- Henryk Leśniak zgłębiając od kilku lat materiały źródłowe o zasłużonym dla łowiectwa polskiego Włodzimierz Korsaku, przybliży nam jego postać i wielopłaszczyznową działalność. Tym razem opracował szeroko ilustrowany, 48 stronicowy katalog wystawy **Fotografie i pamiątki po Włodzimierz Korsaku w 45. rocznicę śmierci**.

Henryk Leśniak obecnie gromadzi i systematyzuje materiały związane z rysunkami stworzonymi przez Włodzimierza Korsaka.

Janusz Siek – Oddział Rostoczański KKiKŁ PZŁ

Z MOJEJ PÓŁKI

1. **Łowiectwo w grafice europejskiej od XV do XVIII wieku z kolekcji Ryszarda Wagnera.** Opracował Arkadiusz Wagner. Poznań 2018. Nakładem Zarządów Okręgowych Polskiego Związku Łowieckiego w Wielkopolsce. Nakład 440 egzemplarzy. s. 136, ilustr., opr. tw., 26,7 cm. ISBN 978-83-951882-0-6. Jedyne jak dotychczas w naszej literaturze, tak obszerne i fachowe opracowanie tematyki łowieckiej w grafice europejskiej, przedstawione w przejrzystej i efektownej formie. Bardzo ładny egzemplarz. Książka po którą winni sięgnąć nie tylko kolekcjonerzy. Polecam!

Andrzej W. Głowacki
Oddział Warszawski
KKiKŁ PZŁ

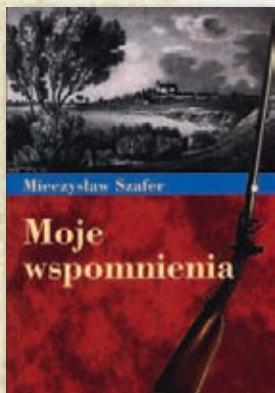
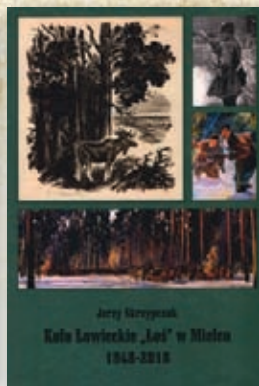
2. **Fotografie i pamiątki po Włodzimierzu Korsaku w 45. rocznicę śmierci.** Katalog wystawy oprac. Henryk Leśniak. Galeria „Pod Kopułą” 20 września – 20 października 2018 r. Gorzów Wielkopolski 2018. Wydawca: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Zbigniewa Herberta w Gorzowie Wielkopolskim. s. 48, foto., opr. brosz., 23,7 cm. ISBN 978-83-63404-30-7. Dobrze opracowany katalog wystawy obrazującej dorobek fotograficzny i publicystyczny Włodzimierza Korsaka.
3. **Roczniki Zakonu Kawalerów Orderu Złotego Jelenia. Myśliwskie Intelktualia.** Rok XIII. Redakcja Maciej Bogdański. Le-

żajsk 2018. Wydawca: Zakon Kawalerów Złotego Jelenia. Nakład: 160 szt. s. 139, /3/, ilustr., opr. tw., 24,3 cm. ISBN 978-83-950698-0-2. Publikacja różnorodna tematycznie, wydana pod nową redakcją.

4. **Jan Mielżyński – Złota księga zielonogórskich nemrodów.** Wydana z okazji 95. lecia Polskiego Związku Łowieckiego. Zielona Góra 2018. Wydawca Okręgowa Rada Łowiecka i Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego w Zielonej Górze. Wydanie I. s. 232, foto., opr. brosz., 24 cm. ISBN brak. Publikacja prezentuje sylwetki szeregu myśliwych z wieloletnim stażem, krótkie wywiady i wspomnienia.
5. **Białkopodlaski Rocznik Łowiecki Nr 6, 2018.** Redaktor naczelny – Wojciech Kobylarz. Wydany nakładem Zarządu Okręgowego PZŁ w Białej Podlaskiej. Rok gospodarczy 2017/2018. s. 76, ilustr., 30 cm. ISSN 2353-1916. Kolejny ciekawy numer zawierający oprócz aktualności wiele informacji historycznych.
6. **Andrzej Barzyk – Aby czas nie zatart śladów... . 65 lat Koła Łowieckiego „Żubr” w Olsztynie.** Zarys monograficzny. Olsz-

tyń 2011. Wydawca Koło Łowieckie „Żubr” w Olsztynie. s. 191/1/, ilustr., opr. tw., 30,4 cm. ISBN 978-83-933277-0-6. Książka może być wzorcową dla tego typu publikacji. Zarówno treść jak i strona edytorska na wysokim poziomie.

7. **Jerzy Skrzypczak – Koło Łowieckie „Łoś” w Mielcu 1948 – 2018.** Mielec 2018. Wydawca Koło Łowieckie „Łoś” w Mielcu. s. 232, ilustr., opr. brosz., lakier. 23,5 cm. ISBN 978-83-65113-31-3. Bardzo ciekawa i dobra monografia koła poszerzona o udokumentowaną „Historię łowiectwa na ziemi mieleckiej do 1939 roku” oraz „Myśliwskie wspomnienia z dawnych czasów...”. Autor jest dyrektorem Muzeum Regionalnego w Mielcu.
8. **Mieczysław Szafer – Moje wspomnienia.** Opracował, wstępem i przypisami opatrzył **Jerzy Skrzypczak**. Biblioteka Muzeum Regionalnego w Mielcu Nr 45. Mielec 2016. Wydawca Muzeum Regionalne w Mielcu. s. 310, ilustr., opr.

brosz., lakier. ze skrzydełkami, 21 cm. ISBN 978-83-61911-88-3. Mieczysław Szafer, ojciec znanego profesora botaniki Władysława Szafera, swoje wspomnienia spisał w latach 1928 – 1930. Cała rodzina Szaferów polowała i myślistwu autor poświęca też wiele miejsca.

9. **Józef Stanisław Dunin – Migawki z mojego życia. Wspomnienia właściciela dóbr głębowickich.** Wstępem poprzedzili: **Amelia Dunin z Dąbskich i Piotr Józef Włast Dunin**. Kraków 2018. Księgarnia Akademicka. s. 302, ilustr., opr. brosz., 24 cm. ISBN 978-83-7638-496-2. Ciekawe wspomnienia mówiące o historii, ziemiaństwie, myślistwie. Poprzez Reyów z Przecławia książka w jakiejś mierze koresponduje ze wspomnieniami Mieczysława Szafera.
10. **Sten Bergman – Wyprawa psim zaprzęgiem przez Kamchatkę.** Przekład: **Franciszek Mirandola**. Brak miejsca wydania, 2018. Wydawca: ATRA WORLD. s. 217/3/, ilustr., opr. brosz., lakier., 23,5 cm. ISBN 978-83-65443-28-1. Relacja z wprawy szwedzkiej ekspedycji naukowej w 1920 roku na Kamchatkę. Książka wydana jest w oparciu o edycję z 1929 roku Na nartach i sankach przez Kamchatkę w tłumaczeniu Franciszka Mirandoli. Frapująca lektura.
11. **Mikołaj Przewalski – Podróż po Kraju Ussuryjskim.** Przekład: **Andrzej Karkowski**. Brak miejsca wydania, (2018). Wydawca: ATRA WORLD. Wydanie I. s. 116, ilustr., opr. brosz., lakier., 23,5 cm. ISBN 978-83-65443-29-8. Sprawozdanie carskiego oficera, geografa i badacza z jego wyprawy w latach 1867 – 1869 na

daleki wschód Rosji. Jest to pierwsze wydanie w języku polskim. Frapująca lektura.

12. **Karpackie Rykowisko.** Zebrał i opracował **Tadeusz Mirczewski**. Brak miejsca i roku wydania (2018). Wydawnictwo MIRCZUMET. s. 335, foto., opr. tw., 24 cm. ISBN 978-83-65162-13-7. Kolejna książka tego wydawnictwa poświęcona Bieszczadom. Punktem wyjściowym jest Rykowisko Galicyjskie, impreza promująca łowiectwo, organizowana od lat dwudziestu w Zagórz. Ale zawarte wspomnienia kilkunastu myśliwych mają znacznie szerszy zakres.
13. **Romuald Soszyński – Św. Hubert, drzewa, ptaki i zwierzęta.** (Gawędy myśliwskie). Brak miejsca wydania, 2018. Wydawca Piotr Gawin. Wydanie I. s. 238, ilustr., opr. brosz., lakier., 24,3 cm. ISBN 978-83-939120-5-6. Druga książka tegoż autora wydana w tym roku.
14. **Henryk Kossakowski – Myśliwska**

druga strona medalu i inne opowiadania. Brak miejsca wydania, 2018. Wydawnictwo Poligraf. Książka wydana w Systemie Wydawniczym Fortunet. s. 184, opr. brosz., 20,5 cm. ISBN 978-83-7856-747-9. Książka trochę dziwna. Jest niby autor, o którym nic nie wiadomo i pseudonim Adam Lew, którym podpisuje kolejne rozdziały, a w nich wiele fantazji i chyba zmyśleń. Kuleje redakcja książki.

15. **Bartłomiej Grzegorz Sala – Królowie pradawnych puszczy.** O dzikach, jeleniach, łosiach, niedźwiedziach, rysiach, tarpanach, turach, wilkach i żubrach w kulturze i tradycji polskiej. Kraków 2018. Wydawnictwo Astaria. Wydanie I. s. 103/1/, ilustr., opr. tw., 23,5 cm. ISBN 978-83-65686-19-0.

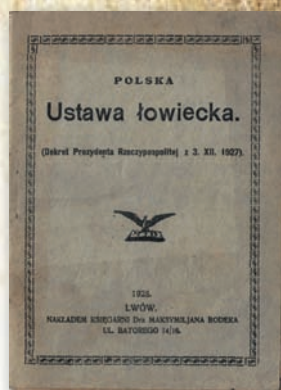
ZNALEZIONE NA PORTALACH

1. **DIANA ŁOWCZYNI.** Niemcy. 1937-42 rok. Materiał: porcelana. Stan: dobry. Naprawy: nie. Wady: nie. Opis: **PHILIP DIETRICH – PASSAU PORCELAIN FACTORY** (Bavaria, Germany) 1937 – 1942 rok. Wysokość figury (do końcówki łuku) wynosi – 28,5 cm, do głowy Diany – 25,2 cm, szerokość – 35,5 cm, podstawa: 31,5x13 cm. Na podstawie nr P-143. Stan: dobry, bez odprysków i pęknięć – jak na zdjęciu. Z osobistej kolekcji. Obserwujących 47 osób, licytujących 50 – sprzedana za 1474,37 zł.

2. POLSKA USTAWA ŁOWIECKA 1927. Oferuję „Polską ustawę łowiecką”, będącą dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 XII 1927 roku. Wydana we Lwowie w 1928 roku nakładem Księgarni Dra Maksymiljana Bodeka (ul. Batorego 14/16). Broszura, okładka broszurowa, przybrudzona. Stron 32. Notatki na wewnętrznej części okładki, podpis własnościowy na stronie tytułowej. Niewielkie przybrudzenia kart, postrzępione krawędzie. Blok spójny. Stan dobry minus. Obserwujących 165 osób, sprzedana za 195,50 zł.

3. SETKOWICZ Adam (1874–1937) – „Na polowaniu”. Przedmiotem aukcji jest wyjątkowo ładny zimowy pejzaż autorstwa bardzo znanego i cenionego polskiego artysty Adama Setkowicza. Dobre przedwojenne polskie malarstwo. Obraz w świetnym stanie. Nie czyszczony, nie ruszany, w pełni oryginalny. Praca w oryginalnej przedwojennej ramie. Akwarela, papier, wymiary 31,0x14,5 cm, sygnowany A. Setkowicz. GWA-RANCJA ORYGINALNOŚCI!!!

Obserwujących było 626 osób, licytujących 21 i sprzedany ostatecznie za 1923,88 zł.

4. HUTSCHENREUTHER–POLOWANIE. Przedstawiam państwu przepiękną wielką figurę polowanie firmy HUTSCHENREUTHER z podpisem artysty T.TUTTER. Figura jest przepięknie wykonana, pokazany najdrobniejszy szczegół, bardzo duża, proszę popatrzeć na rozmiar, bardzo poszukiwany wzór, piękna błyszcząca porcelana, stara sygnatura, STAN IDEALNY!!!. Rozmiar wynosi: wysokość – 30 cm, szerokość – 36 cm. Obserwujących 196, licytujących 12, kupiona za 1591,00 zł.

5. KOŁO ŁOWIECKIE Pierścień Sygnet Myśliwego. Przedmiotem aukcji jest pierścienek, ze zdjęć niewątpliwa ciekawostka. Waga: 6,13 g. Obserwujących 153, licytujących 5, kupiony za 31,00 zł.
6. Medal Łowiecki, HUBERTUS 1723, F. Anton, 1679–1738. Medal łowiecki dla członków koła, św. Hubertus 1723, Franz Anton, 1679–1738. Awers: klęczący św. Hubertus przed jeleniem, otoczony przez konia i dwa psy myśliwskie. Rewers: orzeł z rogiem myśliwskim na szyi. Srebro, waga 7,76 g, średnica 29 mm, stan 3, usunięte uszkodzenie do noszenia. Obserwujących 179 osób, licytujących 10 – sprzedana za 152,50 zł.

Wypatrzył Wojciech Boczkowski – Oddział Warszawski KKiKŁ PZŁ

NOWE FALERY Z MOJEJ SZUFLADY

Bogdan Kowalczyk
Oddział Galicyjski
KKiKŁ PZŁ

1.

2.

3.

4.

5.

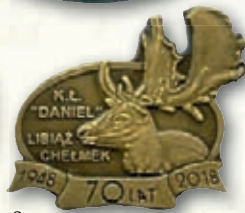
6.

7.

8.

9.

10.

11.

1. Oznaka wykonana na 40-lecie Koła Łowieckiego nr 127 „Sokół” w Warszawie – (warszawskie), wybita w mosiądzu, lakierowana, agrafka, wymiary 23 x 41 mm.

2. Oznaka wykonana z okazji 70-lecia KŁ „Selekcjoner” w Pieszcych – (wałbrzyskie), wybita w mosiądzu, w trzech kolorach – złoty, srebrny i brązowy, lakierowana, śruba, wymiary 31 x 41 mm.

3. Oznaka wybita z okazji 70 – lecia Koła Łowieckiego nr 57 w Stopnicy – (kieleckie), wybita w mosiądzu, lakierowana, PINS, średnica 21 mm.

4. Oznaka wybita z okazji 70 – lecia Koła Łowieckiego nr 34 w Niedrzewicy Dużej – (lubelskie), wybita w mosiądzu, lakierowana, PINS, średnica 30 mm.

5. Oznaka wydana na 65 lat Koła Łowieckiego nr 7 „Wenator” w Kielcach – (kieleckie), odlana z mosiądzu, metodą na tracony wosk, srebrzona, lakierowana, 2 x PINS, wymiary 32 x 33 mm.

6. Oznaka wydana z okazji 65 lat Koła Łowieckiego nr 27 „Żubr” w Szczecinie – (szczecińskie), wybita w mosiądzu, lakierowana, śruba, średnica 27 mm.

7. Oznaka wydana z okazji 70 lat Koła Łowieckiego nr 24 „Żbik” w Iłowie – (skierniewickie), odlana z mosiądzu, metodą na tracony wosk, srebrzona, lakierowana, 2 x PINS, wymiary 43 x 37 mm.

8. Oznaka wydana z okazji 60 lat Koła Łowieckiego nr 3 „Jenot” w Grójcu – (radomskie), odlana z mosiądzu, metodą na tracony wosk, srebrzona, lakierowana, 2 x PINS, wymiary 36 x 32 mm.

9. Oznaka wydana z okazji 70 – lecia Koła Łowieckiego nr 1 „Daniel” w Chełmku – Libiążu – (bielskie), wybita w mosiądzu, lakierowana, PINS, wymiary 24 x 21 mm.

10. Oznaka wybita z okazji 70 – lecia Hutniczego Koła Łowieckiego nr 2 w Ostrowcu Świętokrzyskim – (kieleckie), wybita w mosiądzu, lakierowana, śruba, wymiary 24 x 32 mm.

11. Oznaka wydana z okazji 70 lat Koła Łowieckiego nr 114 „Łoś” w Bytomiu – (katowickie), odlana z mosiądzu, me-

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

todą na tracony wosk, lakierowana, PINS, wymiary 36 x 29 mm.

12. Oznaka z okazji 65 lat Koła Łowieckiego nr 32 „Ziemia Ropczycka” w Rzeszowie – (rzeszowskie), odlana niskociśnieniowo z ZnAl, lakierowana, wymiary 32 x 32 mm.

13. Oznaka wydana z okazji 70 lat Koła Łowieckiego „Ryś” w Rymanowie – (krośnięskie), odlana niskociśnieniowo z ZnAl, mosiądzowana, śruba, wymiary 41 x 37 mm.

14. Oznaka wydana z okazji 55 lat Koła Łowieckiego nr 54 „Jeleń” w Olsztynie – (olsztyńskie), wybita w mosiądzu, srebrzona, lakierowana, śruba, wymiary 35 x 39 mm.

15. Oznaka wydana na 65 – lecie Wojskowego Koła Łowieckiego nr 303 „Wiarus” w Warszawie – (warszawskie), wybita w mosiądzu w trzech odmianach – posrebrzana pozłacana, posrebrzana i mosiężna, lakierowane, PINS, wymiary 40 x 29 mm.

16. Oznaka wydana z okazji 40 lat Koła Łowieckiego nr 3 „Bażant” w Człuchowie – (śląskie), odlana z mosiądzu, metodą na tracony wosk, lakierowana, PINS, wymiary 36 x 28 mm.

17. Oznaka wydana z okazji 70 lat Koła Łowieckiego nr 34 „Szarak” w Połczynie Zdroju – (koszalińskie), odlana z mosiądzu, metodą na tracony wosk, w dwóch kolorach – pozłacana i mosiężna, lakierowane, PINS, wymiary 30 x 29 mm.

18. Oznaka wydana z okazji 70 lat Koła Łowieckiego nr 26 „Knieja” w Krakowie – (krakowskie), odlana z mosiądzu, metodą na tracony wosk, lakierowana, 2 razy PINS, średnica 41 mm.

FALERY I INNE PAMIĄTKI KKiKŁ PZŁ (11)

Z okazji jubileuszu 20 lecia, Oddział Rzeszowski Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ wydał sześciostronicowy, ilustrowany folder oraz oznakę jubileuszową.

*****

Krzysztof Kostrubiec i Tomasz Sak z Oddziału Zamojskiego Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ zaprojektowali medal okolicznościowy oraz pocztówkę ze stemplem pamiątkowym wydanym przez Zarząd Okręgowy PZŁ w Zamościu z okazji jubileuszowych X Lubelskich Spotkań z Tradycją i Kulturą Łowiecką w Zwierzyncu.

Redakcja

*****

KLUB KOLEKCJONERA I KULTURY ŁOWIECKIEJ
POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO

 ZAPRASZA NA WYSTAWĘ
„ŚWIĘTY HUBERT
W KOLEKCJONERSTWIE”

Wystawa czynna:
od 20 października
do 4 listopada 2018 roku
Dolny Krużganek
w Domu Polonii w Pułtusk

Wystawa zorganizowana w ramach obchodów 95-lecia PZŁ

POŻEGNANIA

GRZEGORZ RUSSAK (1948–2018)

MYŚLIWY, WIELKI ZNAWCA I PROPAGATOR POLSKIEJ KULTURY ORAZ KUCHNI NARODOWEJ

*Żal ogarnia knieje i ludzkie serca, gdy odchodzi myśliwy na Wieczne Łowy.
Żal i pustka w nas pozostaje, gdy przychodzi się żegnać, być może na zawsze!
To może ostatni, co tak o kuchni staropolskiej z umiłowaniem opowiadał!*

Całą Polskę obiegła smutna wiadomość o nagłej śmierci Grzegorza Russaka w Puszczy Boreckiej. Trudno wciąż uwierzyć, że wśród nas już Go nie ma. To wielka strata dla świata kulinarnego i kultury łowieckiej. Grzegorz Russak był wybitnym znawcą kuchni narodowej. Przez wiele lat pełnił funkcję dyrektora Domu Polonii w Pułtusku, był także prezesem Polskiej Izby Produktu Regionalnego i Lokalnego. Posiadał tytuł doktora nauk rolniczych, był także uczelnianym wykładowcą. Z wielką duszą i zapałem przygotowywał biesiady i spotkania kulinarne. Był oddanym pasjonatem zdrowego odżywiania – kuchni staropolskiej i myśliwskiej, wybitnym autorytetem w dziedzinie kulinariów. Przede wszystkim był wielkim znawcą obyczajowości i kultury polskiej, a przy tym wspaniałym gawędziarzem. Był człowiekiem kultury, oddanym pasji łowieckiej. Dla wielu był serdecznym kolegą i przyjacielem.

Większość знаła Grzegorza z programów telewizyjnych, zwłaszcza popularnego magazynu przyrodniczo-łowieckiego „Ostoja”, w której prowadził stałą część o kuchni myśliwskiej. Wielu poznało Go osobiście przy okazji różnych imprez i uroczystości. Każdy, kto miał możliwość z Nim osobistej rozmowy mógł się przekonać, że był wrażliwym człowiekiem, który rozmowę darzył szacunkiem. Grzegorz był bowiem bardzo przyjazny ludziom, potrafił poświęcić im czas, przekazując wiedzę, opowiadając o zawiłościach kuchni myśliwskiej, znaczeniu przygotowania i przyrządzania dziczyzny i wspaniałych nalewek. A każde spotkanie z Nim ubogacało i podnosiło naszą wiedzę.

Grzegorz ma niezaprzeczalne zasługi w popularyzacji kuchni myśliwskiej i nie będzie przesadą w stwierdzeniu, że to Jemu zawdzięczamy wzrost zainteresowania przyrządzaniem potraw i wyrobów z dziczyzny wśród myśliwych, a także społeczności pozałowieckiej.

Grzegorz wszędzie gdzie mógł, na każdym kroku promował tradycyjną polską kuchnię, wskazując na walory dziczyzny i znaczenie łowiectwa w życiu dawnych i współczesnych społeczeństw. Pozostawił po sobie bogaty dorobek w postaci publikacji, w których zostały zachowane dla potomnych liczne przepisy, a także wiele przemyśleń i wskazówek kulinarnych. Jego dorobek stanowi swoiste kulturowe przesłanie dla współczesnych i kolejnych pokoleń. Ma On zatem szczególne zasługi w popularyzacji łowiectwa i kultury łowieckiej poprzez kuchnię myśliwską.

Kultura i dawna szlachetność były od Niego niemal z każdego słowa, gestu. Miał w sobie wielką dostojałość, niczym z czasów minionych. W gronie przyjaciół nazywany czasami Sarmatą, Magnatem, Kasztelanem lub Królem polskiej kuchni. Kulturę polską i kulturę łowiecką propagował sercem i duszą, stawiając ją na piedestał. Dla wielu myśliwych, kolekcjonerów był po prostu dobrym człowiekiem – przyjacielem. A gdy odchodzi przyjaciel, życie już nigdy nie jest takie samo ...

Darz Bór – na Wiecznych Łowach!

Krzysztof J. Szpetkowski, zdjęcie Sławomir Olszyński

ADRESY CZŁONKÓW ZARZĄDU I PREZESÓW ODDZIAŁÓW KKiKŁ PZŁ

Imię i nazwisko	Funkcja	Adres	Telefon, e-mail
Marek STAŃCZYKOWSKI	prezes	ul. Warszawska 206 05-300 Mińsk Mazowiecki	tel.: 25 75 84 636, kom.: 604 492 596; e-mail: mstanczykowski@wp.pl
Bogdan KOWALCZE	wiceprezes	Pcim 996 32-432 Pcim	tel. kom.: 603 800 723; e-mail: kowalcze@komex.eu
Leszek SZEWCZYK	wiceprezes	ul. Wiejska 1/3 67-100 Nowa Sól	tel. kom.: 501 238 701; e-mail: szewczyk1958@wp.pl
Marek ZUSKI	skarbnik	ul. Garncarska 11 32-566 Alwernia	tel. kom.: 509 217 103; e-mail: marek@krowki.com
Wacław GOSZTYŁA	sekretarz redaktor strony internetowej KKiKŁ PZŁ	ul. Zdrojowa 11 33-380 Krynica – Zdrój	tel.: 18 47 13 535, kom.: 504 298 262; e-mail: lasowy_g@interia.pl
Janusz SIEK	redaktor naczelny Kultury Łowieckiej	ul. Oboźna 25/26 22-400 Zamość	tel. kom.: 663 108 126; e-mail: januszsieki@interia.pl
Imię i nazwisko	Oddział	Adres	Telefon, e-mail
Artur Mołodziejko	Augustowski	ul. Turystyczna 3/7 16-300 Augustów	tel. kom.: 794 222 489 e-mail: artur.molodziejko@gmail.com
Tomasz Sobczak	Częstochowski	ul. gen. Maczka 8 42-100 Kłobuck	tel. kom.: 502 374 734 e-mail: msobczaka@gmail.com
Bogdan Kowalcze	Galiczyński	Pcim 996 32-432 Pcim	tel. kom.: 603 800 723 e-mail: kowalcze@komex.eu
Stanisław Pawłowski	Gdański	Młynsk 1 83-260 Kaliska	tel.: 58 58 71 847, kom.: 515 844 220 e-mail: stan.pawlowski@gmail.com
Mieczysław Protasowicki	Gorzowski	ul. Żwirowa 9a/9 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel.: dom 95 72 01 498, praca 95 76 31 098
Maciej Bogdański	Katowicko – Nowosądecki	ul. Grabowa 3B/15 40-172 Katowice	tel. kom.: 601 450 835 e-mail: m.bogdanski@hubertech.pl
January Potulski	Kociewski	ul. Kwiatowa 37 83-207 Kokoszkowy	tel. kom.: 516 178 536 e-mail: i.stawicki@wp.pl
Jerzy Mikołajczyk	Krakowski	ul. Garbarska 16 32-600 Oświęcim	tel.: 33 84 33 449, kom.: 502 106 834 e-mail: jurek@georg.home.pl
Roman Gawłowski	Kujawsko – Pomorski	ul. Sarnia 39 87-800 Włocławek	tel. kom.: 695 750 444 e-mail: sekretariat@instalprojekt.eu
Marian Stachów	Legnicki	Tymowa 113 59-330 Ścinawa	tel.: 76 84 36 239, kom.: 665 244 710 e-mail: marian.stachow@o2.pl
Jerzy Janik	Olkuski	ul. Fr. Nullo 23/6 32-300 Olkusz	tel.: 32 64 13 454, kom.: 507 108 026 e-mail: wobud1@poczta.onet.pl
Krzysztof Kadlec	Poznański	ul. Czeremchowa 4 62-052 Komorniki	tel.: 61 81 07 084, kom.: 696 667 106 e-mail: kadlec.kmj@gmail.com
Liliana Keller	Roztoczański	ul. Aleja Południowa 56 22-600 Tomaszów Lubelski	tel. kom.: 608 481 405 e-mail: roztozczanskiokkikl@o2.pl
Grażyna Kret	Rzeszowski	ul. W. Pola 12/15 35-021 Rzeszów	tel. kom.: 609 833 786 e-mail: gigakret@gmail.com
Marek Libera	Świętokrzyski	ul. Rzeczna 7 25-039 Kielce	tel.: 41 36 12 611, kom.: 601 553 083 e-mail: marek.m.Libera@gmail.com
Włodzimierz Grzebiński	Tarnowski	ul. 11-go Listopada 76 33-160 Ryglce	tel. kom.: 507 040 778 e-mail: wlojang@interia.pl
Jerzy Moniewski	Warszawski	ul. Natalii Gąsiorowskiej 12 A 03-107 Warszawa	tel. kom.: 606 303 803 e-mail: jermymoniewski@gmail.com
Krzysztof Oleszczuk	Województwa Lubelskiego	Konopnica 276 21-030 Motycz	tel. kom.: 505 070 380 e-mail: krzyzoleszczuk@wp.pl
Tomasz Grzesiak	Wrocławsko – Opolski	ul. Daszyńskiego 10D/3 56-400 Oleśnica	tel.: 71 39 81 774, kom.: 695 325 241 e-mail: 1939tom@wp.pl
Tomasz Sak	Zamojski	ul. Kilińskiego 9/9 22-400 Zamość	tel. kom.: 696 449 967 e-mail: sakotom@op.pl
Marek Busz	Zielonogórski	ul. Kwiatowa 5 68-300 Lubsko	tel. kom.: 601 147 906 e-mail: kwiatowapl@wp.pl

- Z ramienia ZG PZŁ Klubem opiekuje się i udziela informacji Beata Sala, tel. 22 55 65 500 – Biuro Promocji i Projektów ZG PZŁ.
- Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej KKiKŁ PZŁ jest Jerzy Błyszczuk, ul. Św. Agnieszki 2/22, 31-068 Kraków, tel. kom.: 696 021 597; e-mail: jerzy.blyszczuk@gmail.com

Z prac Zarządu Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ – Zarząd	1
II Międzynarodowa Gala Muzyki Myśliwskiej – Mariusz Oskroba	2
Zebrań założycielskie Oddziału Roztoczańskiego KKiKŁ PZŁ – Janusz Siek	3
XXIV Lanckorońskie Spotkania z Kulturą Łowiecką – Michał Wójcicki	5
Benefis Marka Piotra Krzemienia – Janusz Siek	6
Jubileusz 20 – lecia reaktywacji Zakonu Kawalerów Orderu Złotego Jelenia – Leszek J. Walenda	8
Letnie Spotkanie Kolekcjonerskie – Henryk Leśniak	10
XII Spotkanie Hubertowskie w Puszczy Knyszyńskiej – Leszek J. Walenda	11
Jubileusz XX – lecia Oddziału Rzeszowskiego KKiKŁ PZŁ – Janusz Siek	12
X Lubelskie Spotkania z Tradycją i Kulturą Łowiecką – Janusz Siek	15
II Lecie Oddziału Zielesonogórskiego KKiKŁ PZŁ – Marek Busz	16
Wystawa „Łowiectwo oczami artystów” – Marcin Skrzek	17
Wystawa fotografii i pamiątek po Włodzimierzu Korsaku – Hubert Leśniak	19
Z kart historii Polskiego Związku Łowieckiego – Prezesi PZŁ – Waldemar Smolski	21
Historia oznak organizacyjnych Polskiego Związku Łowieckiego – Hubert Ogar	22
Jednorożec • Legendarne, mityczne zwierze łowne w wielu obszarach kultury i dziedzinach sztuki – Ryszard Wagner	23
Patroni łowiectwa w exlibrisach Ryszarda Wagnera – Janusz Siek	26
Medal świętego Jana Gwalberta – Marek P. Krzemień	27
Lis w kulturze łowieckiej – Marek P. Krzemień	28
„Zegar myśliwskiego żywota” – nie tylko we wspomnieniach (3) – Jerzy Błyszczuk, Włodzimierz Grzebieniowski	29
Dozorca leśno - łowiecki – Wojciech Boczkowski	32
„Łowiectwo w grafice europejskiej od XV do XVIII wieku z kolekcji Ryszarda Wagnera” – Jerzy Garbacz ...	33
Wystrój myśliwski zespołu pałacowego w Dzierążni – Liliana Keller	34
Na ciągach – Stanisław Ostański	35
Tajemnice i czar starych fotografii – Henryk Leśniak	36
Podziękowanie – Henryk Leśniak	37
Spod pióra Klubowicza – Janusz Siek	38
Z mojej półki – Andrzej W. Głowacki	39
Znalezione na portalach – Wojciech Boczkowski	41
Nowe falery z mojej szuflady – Bogdan Kowalczak	42
Falery i inne pamiątki Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ (11) – Redakcja	44
Pożegnania – Krzysztof J. Szpetkowski	46
Adresy członków zarządu i prezesów oddziałów KKiKŁ PZŁ	47
Spis treści, stopka redakcyjna	48

Adres redakcji: ul. Oboźna 25/26, 22–400 Zamość, tel.: 663 108 126, e-mail: kulturalowiecka@wp.pl

Redakcja: Janusz Siek – redaktor naczelny, Sławomir Olszyński – redaktor techniczny, Liliana Keller – fotoreporter

Wydawca: Klub Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ, ul. Nowy Świat 35, 00–029 Warszawa

Konto: BGŻ S.A. w Warszawie, ul. Grzybowska 4, nr 61203000451110000002383170

www.klubkolekcjoneraikulturylowieckiejpzl.pl

Skład i łamanie: Agencja Reklamowa „BAGA”, ul. Jezińskiego 39, 20–439 Lublin, e-mail: slawek@baga.com.pl

tel/fax: +48 81 74 43 276, tel. kom.: 509 168 959

Druk: Alf–Graf S.C., ul. Abramowicka 6, 20–421 Lublin

ISSN: 1429–2971

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów, poprawek i uzupełniania w przypadku wykorzystania nadesłanego materiału. Redakcja nie odpowiada za treść, wygląd reklam i ogłoszeń. Za naruszenie praw autorskich odpowiadają autorzy artykułów. Zastrzegamy sobie prawo nieodpłatnego publikowania materiałów i zdjęć nadesłanych do redakcji.

Egzemplarz bezpłatny finansowany przez ZG PZŁ.

Zdjęcia na okładce:

str. I Posiedzenie Zarządu KKiKŁ PZŁ zaszczylił Łowczy Krajowy Piotr Jenoch i opiekunka Klubu Beata Sala, Warszawa, 27 września 2018 r., fot. Liliana Keller

str. II Po posiedzeniu Zarządu Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej Polskiego Związku Łowieckiego z Łowczym Krajowym Piotrem Jenochem i opiekunką Klubu Beatą Salą, Warszawa, 27 września 2018 r., fot. Liliana Keller

str. III Jubileusz 20 lecia Oddziału Rzeszowskiego KKiKŁ PZŁ, Niechobrz, 15 września 2018 r., fot. Liliana Keller

Występ Chóru Myśliwskiego „Knieja” z Zamościa na III Festiwalu Pieśni Myśliwskiej w Lanckoronie, fot. Liliana Keller

str. IV Św. Jan Gwalbert – patron leśników, obraz pędzla Dymitra Filimonowa z kościoła pw. św. Rodziny w Czarnej Białostockiej, fot. Marek P. Krzemień

Jubileusz 20 lecia Oddziału Rzeszowskiego KKiKŁ PZŁ, Niechobrz, 15 września 2018 r., fot. Liliana Keller

Występ Chóru Myśliwskiego „Knieja” z Zamościa na III Festiwalu Pieśni Myśliwskiej w Lanckoronie, fot. Liliana Keller

